

IZVJEŠTAJ O STRATEŠKOJ PROCJENI UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU ZA LOKALNU STUDIJU LOKACIJE „VERUŠA“

STRUCNI TIM:

Mr Ilinka Četković, dipl.biol. - Vodja stručnog tima

VUKO STRUGAR dipl.ing.tehnolog.

ILINKA ČETKOVIĆ dipl.biolog

ŠCEPAN ADZIC ing.zastite

RAONIC MILENA dipl.inž.tehn.

JANKO PEJOVIC dipl.ing.gradj.

DRAGANA JOVANOVIC dipl.ecc.

SADRZAJ:

1. Kratak pregled sadržaja i glavnih ciljeva plana i odnos prema drugim planovima i programima
2. Opis postojećeg stanja životne sredine predmetnog područja i njenog mogućeg razvoja, ukoliko se Lokalna studija lokacije ne realizuje
3. Identifikacija područja za koja postoji mogućnost da budu izložena značajnom riziku i karakteristike životne sredine u tim područjima
4. Postojeći problemi u pogledu životne sredine u vezi sa zahvatom Lokalne studija lokacije “VERUŠA” uključujući naročito one koje se odnose na oblasti koje su posebno značajne za životnu sredinu, kao što su staništa divljeg biljnog i životinjskog svijeta sa aspekta njihovog očuvanja, posebno zaštićena područja, nacionalni parkovi ili morsko dobro
5. Opšti i posebni ciljeve zaštite životne sredine ustanovljeni na državnom ili međunarodnom nivou koji su od značaja za Lokalnu studiju lokacije “VERUŠA” i način na koji su ovi ciljevi, kao i svi ostali aspekti od značaja za životnu sredinu, bili uzeti u razmatranje u procesu pripreme
6. Moguće značajne posljedice po zdravlje ljudi i životnu sredinu, uključujući faktore kao što su: biološka raznovrsnost, stanovništvo, fauna, flora, zemljište, voda, vazduh, klimatski činioci, materijalni resursi, kulturno nasleđe, arhitektonsko i arheološko nasleđe, pejzaž, kao i međusobni odnos ovih faktora
7. Mjere predviđene u cilju spriječavanja, smanjenja ili otklanjanja, u najvećoj mogućoj mjeri, bilo kog značajnog negativnog uticaja na zdravlje ljudi i životnu sredinu do koga dovodi realizacija Lokalne studija lokacije “VERUŠA”
8. Pregled razloga koji su poslužili kao osnova za izbor varijantnih rješenja koje su uzete u obzir, kao i opis načina procjene, uključujući i eventualne teškoće do kojih je prilikom formulisanja traženih podataka došlo
9. Prikaz mogućih značajnih prekograničnih uticaja na životnu sredinu
10. Opis predviđenog programa praćenja stanja životne sredine, uključujući i zdravlje ljudi u toku realizacije Lokalne studija lokacije “VERUŠA” (monitoring)
11. Zaključci do kojih se došlo tokom izrade Izvještaja o strateškoj procjeni

1. KRATAK PREGLED SADRŽAJA I GLAVNIH CILJEVA LOKALNE STUDIJE LOKACIJE I ODNOS PREMA DRUGIM PLANOVIMA I PROGRAMIMA

1. Cilj izrade Lokalne studija lokacije “VERUŠA”, je da se stvore planske pretpostavke za razvoj, organizaciju i uređenje ovog prostora; između ostalog treba izvršiti analizu kroz uticaj na okolni prostor:
  - uskladiti urbani razvoj po predviđenim fazama koji prati izgradnju društvene i tehničke/komunalne infrastrukture,
  - prednost na kvalitativnoj dogradnji
  - povezivanje područja urbanizacije javnim putničkim saobraćajem
  - obezbjeđivanja ekonomskih uslova za razvoj komunalne i društvene infrastrukture
2. Polazna opredjeljenja za izradu Lokalne studija lokacije “VERUŠA”, čine smjernice date Prostornim Planom Republike Crne Gora(2008)do 2020g; kao i DPP auto puta Bar – Boljare(2008) /Državni Planski Dokument/
3. Metodološki pristup je iskazan kroz :
  - Analizu postojećeg stanja(sagledavanje programskih zahtjeva korisnika prostora);
  - Analizu uticaja kontaktnih područja na ovaj prostor i obratno;

Glavni cilj izrade Lokalne studija lokacije “VERUŠA

Izradi Lokalne studija lokacije “VERUŠA” prethodila je detaljna analiza postojeće planske dokumentacije, postojećeg stanja i formiranje dokumentacione osnove. Na terenu je sprovedena anketa, kojom je konstatovano stanje građevinskog fonda, namjena objekata i površina, potrebe korisnika i dr.

Prostorni koncept zasnovan je na međusobnoj usaglašenosti tri osnovna faktora prirodnih, stvorenih uslova i planerskog stava.

Plansku dokumentaciju Lokalne studija lokacije “VERUŠA” sačinjavaju potrebna obrazloženja planskih rješenja i preporuka, kao tekstualni dio, i odgovarajući grafički prilozi, odnosno dijelovi dokumentacije koji je saglasan Zakonu o uređenju prostora i izgradnji objekata ("Sl.list RCG" br. 51/08).

- PODRUČJE OBUHVATA

Koncepcijski i programski prema smjernicama Prostornog Plana Republike Crne Gora (2008) do 2020g. kao osnove; kroz plan namjene površina ,sire kategorije i detaljne namjene površina; prostor Lokalne studija lokacije “VERUŠA” je definisan prostorno sa pripadajucom namjenom:

Površine za sport i rekreaciju;/SR/

Namjena Površine za sport i rekreaciju podrazumijeva sadržajni program za planiranje kompleksa i objekata za sportove na otvorenom i u zatvorenom prostoru,

namijena - Površine za turizam /T3/

Površine za turizam su površine koje su planskim dokumentom namijenjene prvenstveno za razvoj turizma.

Na ovim površinama mogu se planirati kompleksi i objekti:

- moteli, organizovani i privremeni kampovi, planinarski i lovački domovi – kuće, omladinski hosteli, odmarališta (T3);

namijena – Površine za pejzažno uređenje naselja

Zelenilo ogranicene namjene/**PUO/**

■ Programsko opredjeljenje Lokalne studija lokacije “VERUŠA”

1. Studijom ostvareno prostorno rješenje; osigurava javni interes u pogledu dostupnosti zone svim stanovnicima,turistima i posjetiocima i to kroz predlog provedenog koncepta urbanizacije podrucja i osiguranja svih podobnosti kroz sporstko rekreativne sadrzaje, zimsku i ljetnju rekreaciju,odmor u prirodi ,izletiste,sport .
2. U skladu sa ciljem izrade plana i polaznim opredjeljenjima iskazanim u programskom zadatku a na osnovu prethodno izvrsene prostorne analize , potreba korisnika prostora i vazecih planskih dokumenata viseg reda podrucje Veruse se prepoznaje kao prvorazredni planinsko- turtsticki lokalitet u Opstini Podgorica, pogodan za razvoj klimatsko-ljecilisnih i sportsko-rekreativnih kapaciteta .
3. Iz ovih razloga predlozen je model plana koji predviđa veću prilagodljivost potrebama korišćenja prostora i usaglašenost prema konfiguraciji terena, a ogleđa se u saobraćajnom rješenju, parcelaciji, pristupu i lociranju objekata na parceli, kao i na organizovanje svih djelatnosti sa pratećim sadržajima - rekreacija, odmor, sporstko rekreativno ,zdravstveni turizam,ugostiteljstvo, usluge, izgradnjom objekta rekreativnog centra Hotel&Resort/objekat sa tipom specijalizacije za Wellness&Spa/.
4. Prostorno podrucje zahvata plana, planirana saobraćajnica dijeli na dvije prostorne cjeline ; koje su na planu klasifikovane kroz funkcionalne cjeline /podjela urbanističkih parcela /
5. Ovim planskim dokumentom , za iskaz programskih opredjeljenja potrebno je u prvom redu izvršiti prepoznavanje sveukupnih potencijala podrucja Lokalne studije lokacije “VERUŠA i na principima održivog razvoja, kroz predloge maksimalnog ocuvanja slobodnog prostora; nadopunu kapaciteta ostvariti kroz rekonstrukciju, primjerenu dogradnju i nadgradnju

postojecih objekata/ostvariti adekvatnu valorizaciju, sto podrazumijeva da se prostorna organizacija zahvata, iskaze na nivou kompleksne cjeline, prilagodjene široj populaciji korisnika, djeci, omladini i radno sposobnom stanovnistvu u rekreativnom, kao i starijoj populaciji u klimatsko-ljecilisnom smislu.

6. Fleksibilnost u sprovođenju Lokalne studija lokacije “VERUŠA”, naročito je bitna uzimajući u obzir ambijentalni značaj predmetnog prostora i klimatske uslove.
7. Najveci obim radova unutar kompleksa odnosi se na rekonstrukciju postojece lokalne saobracajnice u citavoj duzini ; rekonstrukciji postojece saobracajnice unutar dječijeg odmaralista/ pocev, od ulazne kapije pa sve do granice kompleksa sa istocne strane, odnosno pocetka staze za planinarenje ; radovi, pored nivelacije i geometrijske profilacije / presvlacenje asfalta, postavljanje rigola , ivicnjaka, nakon rekonstruisanja infrastrukture;/obuhvataju rekonstrukciju i izradu raskrsnica, manipulativnih površina, platoa, staza i prilaznih rampi objektima kao i podzida u funkciji savladavanja denivelacija i ovičenja parcela zelenih površina.
8. Planom se predvidja rekonstrukcija uredenja terena kompleksa, pocev od prilaznog platoa ispred ulazne kapije, duz kojeg je organizovan parking prostor sa 8 parking mjesta i prostor za sakupljanje otpada.

Prostorna organizacija zahvata Lokalne studije lokacija“VERUŠA”; ostvarena je na bazi sveobuhvatnih razmatranja vise mogucih varijanti prostornog razvoja, putem odabira rjesenja koje u potpunosti ispunjava programska opredjeljenja a prepoznaje se po zaokruzenim prostorno – funkcionalnim cjelinama , kroz jedinstven kompleks, koga strukturno sacinjavaju;

- Sportsko rekreativni sadržaji- tereni /trim staza i tereni za ljetnje i zimske sportove/
- objekti -Rekreativni centar /Hotel&Resort,sa tipom specijalizacije za Wellness&Spa/
- Dječije odmaraliste - Postojeci objekti Dječjeg odmaralista (Restoran – paviljon "Podgorica", paviljon "Tara", paviljon "Verusa", paviljon "Komovi ", paviljon "Osoblje", Kotlarnica i montazni objekat "Limenka") u prostornom smislu cine izdvojenu i zaokruzenu strukturnu cjelinu kompleksa, koja se kao takva u funkcionalnom smislu koristi vec duzi period vremena/za odmaraliste dječijeg uzrasta/, uz manja, moze se reci, nedovoljna investiciona održavanja ;/u skladu sa stanjem i potrebama, ovom studijom dozvoljavaju se radovi na renoviranju i rekonstrukciji u okviru postojecih gabarita/

• PREGLED POSTOJECIH I OSTVARENIH KAPACITETA I BILANS POVRŠINA

Tabela 1. BILANS POVRŠINA POSTOJECEG STANJA I OCJENA SA ASPEKTA KORISCENJA ZEMLJISTA - Lokalna studija lokacije “VERUŠA”

broj	nacin koriscenja	m2	procentualno
1	Poljoprivredno zemljiste	-	
2	Vodno zemljište	-	
3	Šume	-	

4	Slobodne i zelene prirodne neuredjene površine	64197.77m ²	77.4%
5	zelene površine – neuredjene/oko objekata/	9893.89m ²	11.93%
6	Sportsko igraliste/asfalt/ 1105.19m ² ;zatravnjeno 2197.54m ²	3302.73m ²	3.98%
	Neizgradjeno zemljište ukupno	77394.39m²	95.31 %
8	Putevi (javni putevi, nekategorisani putevi)	91.62m ²	
9	postojeca saobracajna infrastruktura	1062.26m ²	
	postojeca saobracajna infrastruktura/saobracajnica lokalna/	2727.26 m ²	
	Saobracajnice ukupno	3881.14m²	4.67%
10	Objekat odmaralista za rusenje;kat.parc.495; /zauzetost/	269.70m ²	
11	Objekti odmaralista /zauzetost/ :		
	objekat br9 /planska oznaka/	127.53m ²	
	objekat Odmaraliste"Podgorica" br1/planska oznaka/	500.51m ²	
	objekat Odmaralise" Verusa" br2/planska oznaka/	146.76m ²	
	objekat Odmaraliste „Tara" br3/planska oznaka/	248.13m ²	
	objekat Odmaraliste" Komovi" br4/planska oznaka/	185.40m ²	
12	Pomocni objekti	1478.03	
	pomocni objekat br5/planska oznaka/	90.48m ²	
	pomocni objekat br6/planska oznaka/	87.09m ²	
	pomocni objekat br7/planska oznaka/	12.05 m ²	
	pomocni objekat br8/planska oznaka/	11.62 m ²	
	Izgradjeno zemljište pod objektima ukupno	1679.27m²	2.02%
	Podrucje plana ukupno	82932.90m²	100%
	Indeks zauzetosti	0.019	
	Indeks izgradjenosti	0.033	

Tabela 2. urbanistickih pokazatelja postojece stanje,parcele ,objekti

Lokalna studija lokacije "VERUŠA"

br kat.parcele	povrsina katastr.parcele u zahvatu LSL	postojeca spratnost objekata	status objekata postojeci	bruto gradjevinska povrsina m ² /BGP/
495/1	1374.72m ²	P+1+Pk	*	810.75m ²

508	4471.72m ²			
509	59643.89m ²			
510	1166.30m ²			
326	13466.85m ²	od P do P+Pk	*	1994.21m ²
495/2	82.16m ²			
1954 dio	2727.26 m ²			
ukupno	82932.90m²			2804.96m²

FOTO DOKUMENTACIJA SA TERENA

PLANIRANO STANJE

TABELARNI PREGLED OSTVARENIH KAPACITETA I BILANS POVRŠINA

plan	Opis	m ²	Katastarske parcele
SR	UP1	53467.11m ²	508,509,510
	Objekat br1.		
	Zauzetost objekat /s/	307.36m ²	
	Ostale površine:		
	zauzetost zemljišta BGP/m ² /	4908.76m ²	
	Izgradjenost zemljišta BGP/m ² /	4908.76m ²	
	max spratnost objekata	S	
	Index zauzetost zemljišta BGP/m ² /	0.092	
	Index izgradjenosti zemljišta BGP/m ² /	0.092	

	Površina sportski tereni /zauzetost/	4601.4m ²	
	Trim staze travnate /m1/	1200m	
	atletske staze	310m	
	Zelene površine	47358.35 m ²	
T1	UP2	13026.30m ²	495,dio509,dip508
	Objekat br2.		
	zauzetost zemljišta BGP/m ² /	2156.09 m ²	
	Izgradjenost zemljišta BGP/m ² /	6300.00m ²	
	smjestajni kapacitet lezaja /planirani Hotel/	160 lezaja	
	Ostale površine:		
	platoi;staze/poplocane površine	1002.83m ²	
	zelene površine UP2	8039.47m ²	
	saobraćajne površine/ulica/	1211.23m ²	
	parking površine	651.69m ²	
	max spratnost objekata	P+2+Pk	
	Index zauzetost zemljišta BGP/m ² /	0.16	
	Index izgradjenosti zemljišta BGP/m ² /	0.48	
IOK	UP3 / Namjena komunalna infrastruktura/	35.04m ²	dio 495
IOK	UP4/ postavljanje kontejnera na urbanističkoj parceli/	25.87m ²	dio 326
T3	UP5	13264.94m ²	326
	Objekat br3.		
	zauzetost zemljišta BGP/m ² /	183.03m ²	
	Izgradjenost zemljišta BGP/m ² /	400 m ²	
	max spratnost objekata	P+Pk	
	novoizgrađeni objekat, kulturno – zabavnog karaktera "Dom dječije razonode " postojeće stanje broja lezajeva		
	Objekat br4.		
	zauzetost zemljišta BGP/m ² /	725.24m ²	
	Izgradjenost zemljišta BGP/m ² /	1333.34m ²	
	max spratnost objekata	P+Pk	
	postojeće stanje broja lezajeva "Odmaraliste" Tara"	50 lezajeva	
	planirano stanje broja lezajeva	42 lezajeva	
	Objekat br5.		
	zauzetost zemljišta BGP/m ² /	185.40m ²	

	Izgradjenost zemljišta BGP/m2/	185.40m2	
	max spratnost objekata	P	
	postojeće stanje broja lezajeva Odmaralise "Komovi"	48 lezajeva	
	planirano stanje broja lezajeva/renoviranje/	/	
	Objekat br6.		
	zauzetost zemljišta BGP/m2/	500.26m2	
	Izgradjenost zemljišta BGP/m2/	1001.52m2	
	max spratnost objekata	P+Pk	
	postojeće stanje broja lezajeva Odmaraliste „Podgorica“	30 lezajeva	
	planirano stanje broja lezajeva/renoviranje/	/	
	Objekat br7.		
	zauzetost zemljišta BGP/m2/	146.76m2	
	Izgradjenost zemljišta BGP/m2/	293.52m2	
	postojeće stanje broja lezajeva objekat Odmaraliste" Verusa"	15 lezajeva	
	planirano stanje broja lezajeva/renoviranje/	/	
	max spratnost objekata	P+Pk	
	Ostale površine:		
	zelene površine UP5	9426.26m2	
	staze poplocane,platoi	810.33m2	
	Planinarska staza	79.43m2	
	saobraćajnica sa trotoarima K2	964.23m2	
	parking površine	244.00m2	
	Index zauzetost zemljišta BGP/m2/	0.13	
	Index izgradjenosti zemljišta BGP/m2/	0.24	
	Broj smjestajnih jedinica	61	
	Djecije odmaraliste planirano stanje broja lezajeva	185	

GENERALNI BILANSI POVRŠINA Lokalne studija lokacije "VERUŠA
/tabelarni pregled ostvarenih kapaciteta i bilans površina/

Tabela 4: GENERALNI BILANS POVRŠINA NA NIVOU ZAHVATA PLANA Lokalne studija lokacije "VERUŠA	
--	--

ZAHVAT PLANA Lokalne studija lokacije "VERUŠA	82932.90m ²
zauzetost zemljišta BGP/m ² /	4204.14m ²
Izgradjenosti zemljišta BGP/m ² /objekata	9821.14m ²
brutto izgradjenost BGP/m ² / ; / Hotel&Resort , sa tipom specijalizacije za Wellness&Spa	6300.00m ²
brutto izgradjenost BGP/m ² / ; servisni objekat ,suterenski	307.36m ²
Objekti odmaralista ;/BGPm ² /izgradjenost	3213.78m ²
Objekti odmaralista ;/BGPm ² /zauzetost	1740.69m ²
Površina sportski tereni /zauzetost/	4601.4m ²
Trim staze travnate /m ¹ /	1200m
atletske staze	310m
Broj smjestajnih jedinica	134
Broj kreveta/lezajeva/	345
Djecije odmaraliste planirano stanje broja lezajeva	185
Broj zaposlenih	102.9
Broj posjetilaca;turista	345
Ukupan broj korisnika prostora	447.9
Površina Σ urbanistikih parcela/m ² /	79819.26m ²
Zelene površine	64824.08m ²
platoi;staze/poplocane površine/, Planinarska staza	1892.59m ²
Saobraćajnice u kompleksu	2175.46m ²
Parking površine	895.69m ²
Saobraćajne površine /javni trotoari/ IS1	3113.64m ²
Ukupan broj parkinga/2pm za autobuse/	55
Parking mjesta za bicikla	12
gustina korištenja prostora kreveta/ha	54.03 kr/ha
max spratnost objekata	P+2+Pk
Površine za komunalije-otpad/m ² /	25.87m ²
Index zauzetost zemljišta BGP/m ² /	0.05
Index izgradjenosti zemljišta BGP/m ² /	0.12

PROSTORNI ZAHVAT : JAVNE I OSTALE POVRŠINE /uporedne tabele ostvarenih kapaciteta i postojećih/

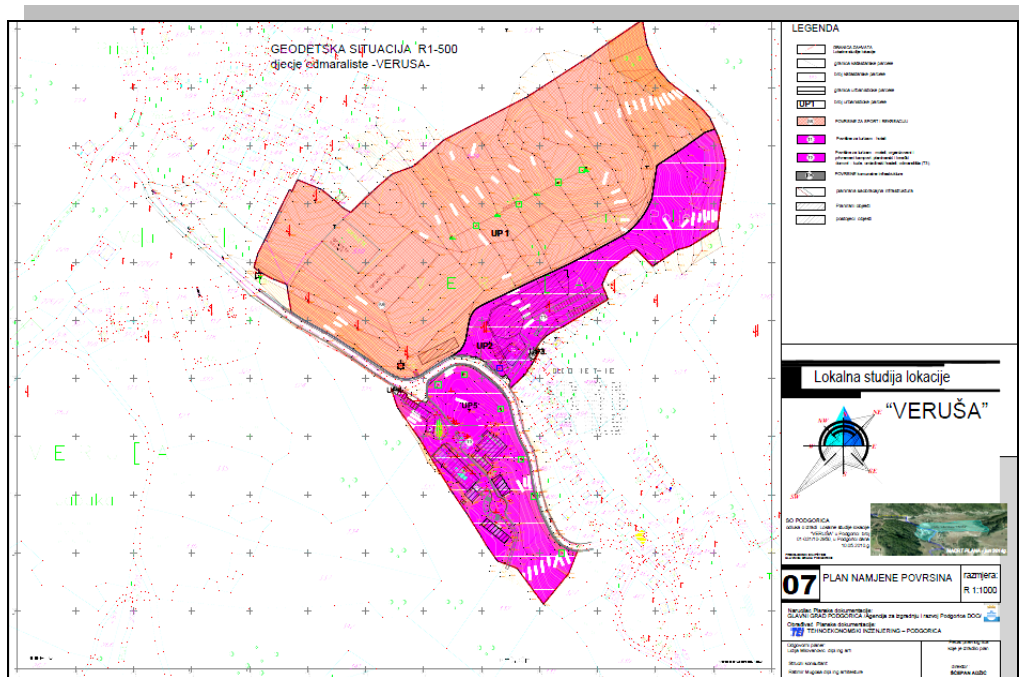
Tabela 5: Generalni bilans namjena površina		
namjena površina	površina m ²	procenat
Izgradive površine /zahvat pod objektima / sportski tereni	8805.54m ²	10.62%
Saobraćajne površine		

/ javni trotoari, saobracajnica, parkinzi,platoi/	8077.38m ²	9.74%
Ostale neizgradjene površine/zelenilo;pjesacke površine -zelene površine	66049.98m ²	79.64%
Ukupno površina zahvata	82932.90m ²	100%
Odnos izgradjeno neizgradjeno 79:21		

Programski pokazatelji upotrebe prostora Lokalne studija lokacije “VERUŠA”:

- o površina zahvata Plana 82932.90m²
- o broj korisnika prostora 447.9
- o broj zaposlenih 102.9
- o broj turista 345
- o gustina korištenja prostora kreveta/ha 54.03 kreveta/ha

Graficki prilog br07.Plan namjene površina ;Lokalna Studija Lokacije “Veruša”

SAOBRAĆAJ - Postojeće stanje

Postojeći saobraćaj čini lokalnu saobraćajnicu Veruša - granica sa Albanijom koja obezbeđuje sve potrebne veze lokalne zajednice i povezuje središnji region Crne Gore sa granicom Albanije. Sve ostale saobraćajnice imaju ulogu pristupnih ulica. Postojeća lokalna saobraćajnica je u profilu širine 4.00m, lošeg kolovoznog zastora i ne poseduje ni jedan elemenat normalnog poprečnog profila.

Planirano stanje

Prostornim planom Crne Gore predviđeno je povezivanje novim regionalnim putem od petlje Veruša do granice sa Albanijom uz obavezu detaljnijeg prostornog i projektnog istraživanja trase. Studijom je predviđeno da lokalna saobraćajnica, IS1 bude rekonstruisana na profilu širine 5.50m sa obostranim trotoarom i kao takva se priključi na novoprojektovani regionalni putni pravac od petlje Veruša do granice sa Albanijom.

➤ HIDROTEHNIČKA MREŽA

POSTOJEĆE STANJE

1 Vodosnabdjevanje

Na području Veruše postoji dječje odmaralište kapaciteta 150 ležaja i za potrebe istog izgrađen je samostalni vodovodni sistem sa instaliranim kapacitetom, koji u hidrološkom minimumu iznosi 1.5-2.0 l/s.

Voda sa dva vodoizvorišta gravitacionim cjevovodima prečnika DN63mm dovodi se do objekata dječjeg odmarališta.

Na dovodima vode postoje dva rezervoara za izravnavanje oscilacija dnevne potrošnje vode, čija zapremina iznosi $45 + 34 = 79\text{m}^3$. Kapacitet navedenog vodovodnog sistema obezbeđuje kvalitetno vodosnabdjevanje svih objekata dječjeg odmarališta.

Voda sa kaptiranih izvora je kvalitetna, i u dosadašnjem periodu eksploatacije nijesu registrovana hidrična oboljenja.

Pregledom objekata vodovodnog sistema za dječje odmaralište konstatovano je sljedeće:

- kaptažne građevine;
- na svih šest kaptažnih građevina, na dva vodoizvorišta, uočava se procurivanje vode ispod zagatnih zidova i vodnih komora;
- sem navedenog vidjiva su oštećenja kao posljedica dejstva mraza i drugih uticaja;

Procenjuje se da se kaptažnim građevinama zahvata oko 75 procenata raspoloživih voda.

Cjevovodi od kaptažnih građevina do dječjeg odmarališta

Dovodni gravitacioni cjevovodi su u relativno povoljnom funkcionalnom stanju. Zapaženo je da je cjevovod na prolasku ispod korita rijeke Veruše i neposredno na lijevoj i desnoj obali, u ukupnoj dužini od 60m, plitko

ukopan i do uticaja erozije mjestimično je otkriven, što može prouzrokovati zamrzavanje vode u cijevima i mehaničko oštećenje.

Rezervoari

Rezervari na dovodnim cjevovodima su funkcionalni i bez vidljivih oštećenja.

Napomena:

Vikend kuće na području Veruše snabdjevaju se vodom preko individualnih vodovoda koji koriste vodu sa nekoliko manjih izvora.

2 Evakuacija otpadnih voda

Otpadne vode iz objekata dječjeg odmarališta, kao i iz vikend kuća na području Veruše evakuišu se isključivo posredstvom septičkih jama iz kojih se otpadne vode nakon taloženja infiltriraju u pozemlje.

3 Evakuacija atmosferskih voda

Atmosferske vode sa krovova, saobraćajnica i drugih uređenih površina razlivaju se po okolnom terenu i upijaju u porozno tlo, ne izazivajući negativne posljedice po okolinu.

PLANIRANO STANJE

1 Vodosnabdjevanje

Na osnovu planskih opredjeljenja za postojeće i planirane kapacitete društvenih objekata na Veruši potrebno obezbjediti vodu za oko 500 ekvivalentnih stanovnika.

Navedenim potrebama obuhvaćeni su smještajni kapaciteti, kao i osoblje za poslugu i održavanje objekata.

Imajući u vidu klimatske karakteristike prostora Veruše, kao i strukturu korisnika društvenih objekata, procjenjuje se da će maksimalna dnevna potrošnja vode, po ekvivalentnom stanovniku, iznositi 250 l/dan.

Shodno navedenom, maksimalni instalisani kapacitet vodovoda treba da iznosi

$$Q = 500 \cdot 250 / 86400 = 1.45 \text{ l/s}$$

Gubici vode iz vodovodnog sistema procenjuju se na 25%, iz čega proizilazi da na vodozahvatima-kaptažnim građevinama treba obezbjediti

$$Q = 1.45 \cdot 1.25 = 1.81 \text{ l/s}$$

Navedene zahvatne količine vode mogu se obezbjediti sa postojeća dva vodoizvorišta, koja koristi dječije odmaralište, pod uslovom da se sprovede revitalizacija kaptažnih građevina na vodoizvorištima.

Revitalizacijom kaptažnih građevina može se obezbjediti zahvat vode. u hidrološkom minimumu, u količini od oko 2.0 l/s.

Postojeći dovodi vode sa vodoizvorišta po kapacitetu mogu da propuste vodu za buduće planirane potrebe, to jest za 500 ekvivalentnih stanovnika.

Zbog pogonske sigurnosti i kvaliteta vodosnabdjevanja potrebno je sprovesti sanaciju dovodnog cjevovoda u dužini od 60m ispod rijeke i na obalama rijeke Veruše.

Postojeća dva rezervoara na vodovodu dječijeg odmarališta su dovoljnog kapaciteta i za buduće planirane potrebe.

Neposredno pored lokacije novoplaniranih objekata smještajnih kapaciteta potrebno je izvesti distributni cjevovod DN63mm dužine oko 220 m, a u položaju kako je to prikazano u situacionom planu.

2 Evakuacija otpadnih voda

Za evakuaciju otpadnih voda iz postojećih i planiranih smještajnih objekata na Veruši predviđa se izgradnja kanalizacionog sistema, koji se sastoji od sledećih objekata:

- gravitacione mreže profila Ø 200mm i ukupne dužine oko 480m;
- postrojenje za BIOLOSKO PRECISAVANJE OTPADNIH VODA kapaciteta 500 ES ekvivalentnih stanovnika (otpadne vode do postrojenja za prečišćavanje dotiču gravitaciono). Stepen preciscavanja treba da je minimum 95% na izlaznom efluentu .

Postrojenje za prečišćavanje locirano je na lijevoj obali rijeke Veruše, na prostoru na kojem sada ne postoje objekti, niti je planom predviđena izgradnja bilo kakvih objekata.

Postrojenje za prečišćavanje je montažnog tipa sa dvije paralelne pogonske jedinice, pojedinačnog kapaciteta po 250 ekvivalentnih stanovnika. Pogonske jedinice mogu da rade i pojedinačno, što je bitno za sprovođenje remonta postrojenja.

Na postrojenju će se otpadne vode prečišćavati mehaničkim i biološko-tehnološkim postupkom.

Prečišćene otpadne vode iz postrojenja odvođiće se, do korita rijeke Veruše gravitacionim kanalskim vodom Ø 200mm i dužine 25m .

Iz estetskih i drugih razloga predviđeno je da se prečišćene otpadne vode ulivaju u recipijent - rijeku Verušu posredstvom zidanog i zatvorenog kanalskog rova, dužine 20m iz kojeg će se otpadne vode infiltrirati u korito rijeke Veruše.

3 Evakuacija atmosferskih voda

Atmosferske vode sa krovnih i saobraćajnih površina razlivaće se i upijati u okolni porozni teren.

Kod obrade projekata saobraćajnica ocjeniće se da li je eventualno, na nekim manjim lokalitetima potrebno primijeniti zatvorene drenažne rovove, preko kojih će se infiltrirati u pozemne atmosferske vode pri većim intenzitetima padavina ili otapanja snijega.

➤ PEJZAZNA ARHITEKTURA

PLAN ZELENIH I SLOBODNIH POVRŠINA

Prema programskom zadatku pri planiranju ozelenjavanja prostora treba voditi računa o korišćenju vrsta koje će odgovarati uslovima koje pruža ovaj prostor i okruženje. Koncept zelenila treba da doprinese ukupnom ambijentalnom izgledu prostora.

Jedna od vrlo značajnih smjernica bila bi valorizacija postojećeg biljnog fonda u okviru zahvata lokalne studije i uklapanje kvalitetnih i vrijednih sadnica u svaki budući projekat pejzažne arhitekture u onoj mjeri u kojoj ne budu narušavali određene pravce komunikacije i planom određene vizure u prostoru.

Opšte smjernice za uređenje zelenih površina

Koncept ozelenjavanja usklađen je sa namjenom lokacije, prostornom organizacijom sadržaja i sa funkcionalnim zahtjevima okruženja.

Osnovni cilj ozelenjavanja predstavlja:

- Zaštita i unapređenje životne sredine;
- Rekultivacija devastiranih površina;
- Povezivanje sa zelenim masivima kontaktnih zona u jedinstven sistem zelenila;
- Usklađivanje ukupne količine zelenih površina sa brojem korisnika prostora;
- Maksimalno očuvanje autentičnih pejzažno-ambijentalnih vrijednosti predione cjeline (vegetacijske, orografske, geomorfološke, hidrološke i td.);
- Maksimalno očuvanje i uklapanje postojećeg vitalnog i funkcionalnog zelenila, šumske vegetacije;
- Funkcionalno zoniranje slobodnih površina;
- Korišćenje vrsta otpornih na ekološke uslove sredine i usklanjivanje sa kompozicionim i funkcionalnim rješenjima;
- Postavljanje zaštitnih pojaseva pored saobraćajnica.

Predviđene su sledeće kategorije zelenila:

I Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene

II Objekti pejzažne arhitekture specijalne namjene

Linearno zelenilo (drvoređi)

Ozelenjavanje saobraćajnica, pločnika, pješačkih i parking prostora sprovodi se tzv. linearnom sadnjom. Treba naglasiti da "linearno zelenilo" ne podrazumijeva klasičan niz drvoređa, već niz manjih i raznovrsnijih grupacija zelenila čime se obezbjeđuje ritmika u prostoru, likovno bogatstvo prostora i njegovih boja kao i naizmjenična zasjena mjesta duž pravca kretanja.

Planirana sadnja visokog drveća koje će imati zaštitnu funkciju, a prostor između popuniti niskim drvećem, grmljem i parternim zelenilom pri čemu treba voditi računa o kompoziciji, koloritu i izboru vrsta tako da se stvori prirodan ambijent i ostvari njegova funkcionalnost.

Prilikom izbora vrsta sadnog materijala treba odabrati one vrste koje su prvenstveno otporne na ekološke uslove kao i vrste koje zahtijevaju najmanja ulaganja oko održavanja, čime bi bile ekonomski opravdane. Pored ovih karakteristika odabrane vrste moraju da imaju pravilno formiran habitus, deblo visoko 2-2,5 m.

Ovakve sadnice starosti 4-7 godina saditi na razmaku od 6-8 m u jame dimenzije 60x60 cm. Obavezno treba koristiti sva postojeća stabla koja su u dobrom stanju.

Pri izboru vrsta voditi računa o visini okolnih objekata - kod niskih objekata koristiti vrste sa rijetkom krunom, a kod višočijih vrste sa višim deblom.

I Objekti pejzažne arhitekture ograničene namjene

- Sportsko rekreativne površine
- **Zelenilo za turizam - Hoteli**
- Zelenilo odmarališta i hostela

Namjena površina		Površine po namjenama(m ²)	Min. procenat ozelenjenosti	Zelene površine(m ²)
Zelene površine ograničene namjene				
SRP	Sportsko rekreativne površine	53467,11	50%	26733,55 m ²
ZTH	Zelenilo za turizam - Hoteli	13061,32	30%	3918,40 m ²
ZOD	Zelenilo odmarališta i hostela	13288.75	40%	5315.50m ²
UKUPNO ZELENIH POVRŠINA				35967.45 m²

Ukupna površina planiranih zelenih površina unutar urbanističkih parcela iznosi 35967.45 m²

Obezbijeđen **nivo ozelenjenosti** na nivou zahvata Lokalne studije lokacije iznosi **43.40%**

➤ Sportsko rekreativne površine

Zelenilo sportsko-rekreativne zone je kategorija ozelenjavanja sa svim svojim specifičnostima a one se ogledaju u tome da su to uglavnom vrlo posjećene površine koje su organizovane kao park sa puno različitih sadržaja. Svi ovi sadržaji treba da budu „upakovani“ u jedan prirodan ambijent. Osnovni zadatak je pravilno prožimanje svih sportskih i drugih elemenata zelenilom koje stvara ugodnu atmosferu i zdravije uslove.

Uređenje terena sportsko-rekreativne zone zahtijeva posebne i specijalno podignute zelene površine koje obiluju raznovršnošću vrsta (po formi, visini i boji). Planirane su da daju čitavom kompleksu živost i svježinu.

Ovakva kategorija zelenih površina po pravilu osim sanitarne, higijenske i mikroklimatske funkcije treba da obezbijedi psihološki i estetski doživljaj budućih korisnika prostora.

Kako su korisnici ovog prostora pripadnici različitih starosnih kategorija, sa posebnom pažnjom treba urediti prostor tako da zadovolji različite potrebe svih budućih korisnika.

Prijatne staze za trčanje i šetnju treba „provući“ između dekorativnog, raznobojnog drveća i žbunja, koje će izrazito povoljno uticati na ukupan doživljaj prosora. Na odgovarajućim pozicijama potrebno je planirati postavljanje klupa i odmorišta, u zasjeni ili na otvorenom za svako doba godine.

Kod izbora sadnog materijala, osim uobičajenih pravila (autohtone biljke, kao i alohtone biljke otporne na uslove sredine), u izbor je potrebno uključiti i vrste sa posebnim sanitarnim djelovanjem (fitocidne biljke, vrste koje pozitivno utiču na jonizaciju vazduha, ublažavaju vjetrove, itd.).

Prema određenim standardima neophodno je da minimum 35%–50% teritorije Sportsko rekreativnih kompleksa bude pod zelenilom.

➤ **Zelenilo za turizam - Hoteli – Rekreativni centar tipa velnes i spa**

Tu spadaju zelene površine hotelskih objekata čiji oblik i kvalitet bitno utiče na stvaranje što primamljivijeg ambijenta za boravak turista. Ove zelene površine treba da budu organizovane tako da gostima omogućе pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.

Za dobijanje kategorija turistički objekti, moraju da se ispune uslovi koji podrazumjevaju površinu i kvalitet zelenih površina.

Ova kategorija ozelenjavanja ima veliki značaj za ukupan izgled prostora jer pokriva znatnu površinu plana. Za planiranje turističkih kompleksa, pored smještajnih kapaciteta uzimaju se u obzir i prateći rekreativni sadržaji, zelenilo i interne komunikacije.

Obzirom da se radi o lokaciji na kojoj ne postoje visoka vegetacija nije neophodna izrada valorizacije dendrološkog fonda tj. pejzažne taksacije

Uređenje ovih površina kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvetljenje, mobilijar), uključuje obaveznu izradu projekta uređenja terena.

Ova kategorija ima estetsko-dekorativno-higijenski karakter. Izbor vrsta i sadnju neophodno je prilagoditi specifičnim uslovima na terenu.

➤ **Zelenilo odmarališta i hostela**

Ove zelene površine treba da budu organizovane tako da gostima omogućе pasivan odmor, šetnju i mogućnost lake rekreacije.

Uređenje ovih površina predviđa:

- u toku izrade projektne dokumentacije izvršiti taksaciju biljnog materijala, vrednovanje vitalnosti i dekorativnosti, sa predloženim mjerama njege i
- sačuvati i uklopiti u budući projekat svako zdravo i funkcionalno zelenilo.
- koristiti cvjetno dekorativne vrste aromatičnog mirisa sa periodom cvjetanja od juna – septembra, kada je ljetnji kamp najposjećeniji.
- za zimski period preporučuje se korišćenje visočijeg četinarskog žbunja kao i listopadnog sa dekorativnom korom grančica, koje sa sniježnim pokrivačem čini pejzaž atraktivnijim.
- upotrebom živice artikulirati smjerove kretanja saobraćaja na potezu interne saobraćajnice i njenih sporednih priključaka.

Prostor za igru djece mora da pruža uslove za bezbjedan boravak u njemu, da zadovoljava zdravstveno higijenske uslove (da je osunčan i ocjedit) i da ima:

- Raznovrsne zastore za prostore različitih namjena;
- Opremu koja obezbjeđuje bogatstvo i kreativnost igre, sa minimalnom mogućnošću povrede;
- Dovoljno zelenila, drveće sa velikim krošnjama radi potrebnog zasjenčenja, sa ostavljanjem sunčanih prostora za igru.

Veliku važnost na ovakvim površinama ima dobro odabrani sadni materijal. Biraju se vrste koje mogu da podnesu penjanje, lomljenje i savijanje, a izbjegavaju se sve biljke sa izraštajima koji mogu da povrijede (trnovi, oštre grane, plodovi) i one vrste koje imaju otrovne djelove.

Usled velikog opterećenja i izloženosti zelenila oštećivanju, ove zelene površine zahtijevaju intezivno održavanje.

Uređenje ovih površina kako u smislu ozelenjavanja, tako i u smislu planiranja ostalih sadržaja (staze, platoi, osvetljenje, mobilijar), uključuje obaveznost izrade projekta uređenja terena.

Održivi razvoj i racionalizacija korišćenja prostora

Preporuke iz planova višeg reda, opredjeljenja sa državnog i lokalnog nivoa te razvojni projekti, usmjeravaju rješenje ka formiranju kvalitetnog savremenog urbanog naselja ,sa svim potrebnim pratećim funkcijama. Naselje treba organizovati u skladu sa principima organizacije tradicionalnih naseljskih struktura u primorskom dijelu uz potencijal izuzetnih prirodnih i stvorenih vrijednosti.

- ✚ Izradom predmetne Studije omogućena je sistemska obrada problematike prostora Lokalne studija lokacije “VERUŠA”, stvaranjem preduslova za pokretanje procesa urbanizacije, skladnog, humanog i održivog razvoja planirane sportsko rekreacione zone i funkcionalnog zaleđa zelenila kao i revitalizacije ambijentalne cjeline kao nosioca identiteta ovog prostora.

Osnovno načelo cjelovitog pristupa planiranju i uređenju prostora, sadrži zaštitu okoline koja će se sprovoditi u skladu s propisima šireg područja i u okviru pojedinih cjelina.

Programsko opredjeljenje uključuje uskaldjivanje interesa korisnika, saradnju s lokalnim stanovništvom i jedinicom lokalne uprave, unapređenje ekonomije i očuvanje okoline, prirodne i kulturne baštine. U okviru zaštite prostora posebno pažljivo treba vrednovati pejzaž i ambijentalne vrijednosti očuvanjem postojećih valorizovanih vrijednosti i njihovim oplemenjivanjem.

- ✚ Lokalna studije lokacija “VERUŠA”; ostvorena je na bazi sveobuhvatnih razmatranja vise mogućih varijanti prostornog razvoja, putem odabira rjesenja koje u potpunosti ispunjava programska opredjeljenja a prepoznaje se po zaokruženim prostorno – funkcionalnim cjelinama , kroz jedinstven kompleks, koga strukturno sacinjavaju:
- ✚ Sportsko rekreativni sadržaji- sportski tereni /atletske staze, trim staze , tereni za ljetnje i zimske sportove/
- ✚ Novi objekti - /Hotel&Resort/tip specijalizacije Wellnes & spa.

- ✦ Dječije odmaraliste - Postojeći objekti Dječjeg odmaralista (Restoran – paviljon " Podgorica", paviljon " Tara", paviljon " Verusa", paviljon " Komovi ", paviljon " Osoblje", Kotlarnica i montazni objekat " Limenka ") u prostornom smislu cine izdvojenu i zaokruženu strukturnu cjelinu kompleksa, koja se kao takva u funkcionalnom smislu koristi vec duzi period vremena/za odmaraliste dječijeg uzrasta/, uz manja, moze se reci, nedovoljna investiciona održavanja ;/u skladu sa stanjem i potrebama, ovom studijom dozvoljavaju se radovi na renoviranju i rekonstrukciji u okviru postojećih gabarita/

➤ **Odnos prema drugim planovima i programima**

Analize postojeće planske, studijske i tehničke dokumentacije višeg reda, planskog i susjednih područja sa odgovarajućim izvodom:

Izvod - Prostorni Plan Republike Crne Gore (2008) do 2020g. / Status dokumenta- /Drzavni planski dokument/

- Zadatak Prostornog plana je da verifikuje sektorske potrebe u pogledu dugoročnog prostornog razvoja koristeći integrativni odnosno međusektorski pristup u skladu sa optimalnim korišćenjem prostora kao ograničenog i svakako neobnovljivog resursa.

Ovo često vodi ka sljedećem:

- Konflikti između sektorskih potreba koji moraju biti balansirani i riješeni u skladu sa definisanim opštim principima prostornog razvoja, i
- Zanimarivanje posebnih sektorskih predloga u korist drugih vidova korišćenja lokacija i područja koji više odgovaraju zahtjevima principa i ciljeva održivog razvoja.

Osnov za bilo koje rješenje konflikata (sektorskih) interesa u okviru izrade Prostornog plana su principi održivog razvoja i ustavna obaveza „Crna Gora ekološka država“.

- Zadatak Prostornog plana je da obezbijedi strateški okvir za opšti prostorni razvoj Crne Gore do 2020. godine i da stvori jasno definisane koridore po kojima se sektorsko planiranje i detaljnije prostorno planiranje moraju kretati, što znači da spisak prioriternih intervencija ili plan aktivnosti ne mogu biti sastavni dio Prostornog plana.

Smjernice i preporuke za realizaciju potrebnih institucionalnih usaglašavanja, dalja konceptualna i zakonska razjašnjenja i promociju hitno potrebnih javnih investicija biće date kako bi se postigla realizacija definisanih ciljeva. Sama realizacija zavisi od sektorskih i lokalnih vlasti

---

Detaljni prostorni plan/ DPP Bar-Boljare/ obuhvata područje infrastrukturnog koridora autoputa Bar – Boljare (od Crnogorskog primorja do granice sa Srbijom) koji je utvrđen Prostornim planom Crne Gore. Status planskog dokumenta –/Drzavni Planski Dokument/

Detaljni prostorni plan/ DPP Bar-Boljare /obuhvata naročito:

- Koridore magistralnih infrastrukturnih postojećih i planiranih sistema, sa zaštitnim pojasom i pratećim objektima i to: autoputa Bar-Boljare, dijela željezničke pruge Beograd-Bar, aerodrome u Podgorici i Beranama, dijela elektro prenosne i distributivne mreže (dalekovodi; 400 kV, 220 kV, 110 kV i trafo-stanice), gasovod, regionalni vodovod, magistralne optičke kablove, vodne površine i vodotoke (Skadarsko jezero, Morača i Tara) - Zonu uticaja infrastrukturnog koridora u širini zone neposrednog uticaja autoputa, Prostornim planom Crne Gore zacrtanog koridora autoputa Bar-Boljare.

Lokalna studija lokacije "VERUŠA" pripada dionici Detaljnog prostornog plana/ DPP Bar-Boljare/:

Dionica II: Smokovac – Mateševo

Obuhvata prostor površine oko 350 km² u dužini više od 40 km, koji sačinjavaju teritorije:

- Opštine Podgorica: cijele katastarske opštine Doljani, Cerovice, Durkovići, Radeća, Mrke, Bioči, Ubli, Blizna, Momče, Klopot, Pelev Brijeg, Bolje Sestre, Lutovo, Duške, Brskut, Stupovi, Lijeva Rijeka, Grbi Do, Slacko, Lopate, Veruša, Trebešnica i dio katastarske opštine Opasanica;

- Opštine Kolašin: cijele katastarske opštine Kosa, Jabuka, Donja Tara, Padež i Mateševo.

Zona neposrednog uticaja autoputa određena je, po pravilu, granicama katastarskih opština ili geografskim granicama i to po dionicama kako slijedi; **Dionica II: Smokovac – Mateševo:**

-Zapadna granica

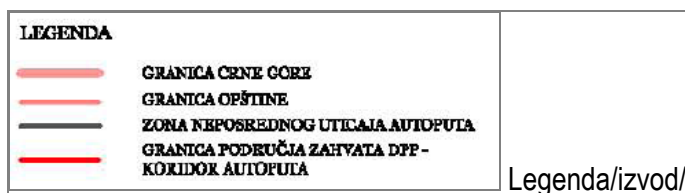
Utvrđuje se duž zapadnih granica pripadajućih cijelih katastarskih opština i to posmatrajući ka sjeveru granica počinje od Cerovice i nastavlja duž granica Radeća i Blizne, odakle nastavlja desnom obalom rijeke Morače koju presijeca prelaskom na lijevu stranu u visini Lutova nastavlja duž zapadnom granicom KO Lutovo i preko Stupova, Slacka i Trebišnice nastavlja duž granice KO Kose i KO Donje Tare koja sa KO Padež zbog promjene pravca istovremeno čini sjevernu i kontaktnu granicu sa Dionicom III.

-Istočna granica

Utvrđuje se duž istočnih granica cijelih katastarskih opština i počev od juga ka sjeveru pruža se duž granica katastarskih opština Ubli, Momče, Bolje sestre, Brskut, Grbi Do, Veruša završavajući zbog promjene pravca sa južnom granicom Mateševa.

Prostorni položaj Lokalne studije lokacije “VERUŠA”/Izvod iz Detaljnog Prostornog plana Autoputa Bar Boljare/podloga/

Dionica II: Smokovac – Mateševo: Ovaj potez autoputa vezan je za petlju Smokovac i rezerviše se prostor na potezu prema Bioču, Pelevom Brijegu, Veruši, Uvča do Mateševa.

Na ovom potezu, osim ranije denivelisane raskrsnice Smokovac, planiraju se sljedeće denivelisane raskrsnice:

- Pelev Brijeg oko km 69+000 – kao veza za okolna seoska naselja;
- Veruša oko km 76+000 – kao veza za planirani regionalni put prema Albaniji;
- Mateševo oko km 90+000 – kao veza za Kolašin i Jadransku magistralu.

-
- PPO Podgorica (1990) *Status planskog dokumenta –/Lokalni Planski Dokument/*
-

Važeći PPO Podgorice usvojen je 1990. g, sa izmjenama i dopunama:

ID PPO – Koridor puta Podgorica Božaj, 2001;

ID PPO – Beglake, Zeta, 2003;

ID PPO – KO Donji Milješ, 2003;

ID PPO – Prostor uz koridor puta ka Danilovgradu, 2003;

ID PPO – Sanitarna deponija sa reciklažnim centrom, 2004;

Prostorni zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u zoni građevinsko zemljište i ostale prirodne površine prema PPO Podgorica (1990); Plan namjene površina

PPO Podgorica (1990) predviđa razvoj sljedeće mreže naselja:

Državni centar međunarodnog značaja: Podgorica

Sekundarni centri: Golubovci i Tuzi

Značajni lokalni centri: Ubli, Lijeva Rijeka, Bioce, Drezga-Stijena, Barutana, Arza - Skorac, Stijepovo-Budža;

Lokalni i turistički centri: Bijelo Polje, Mataguži-Vranj, Srpska, Dinoša, Baloci –Dolovi

U pripremi planskog dokumenta Lokalne studija lokacije "VERUŠA", u obzir su uzete Studije i dokumentacija koja je tretirala ovaj prostor/ poslužili su isključivo kao informaciona podloga u razradi ovog plana/. Slijedi Izvod iz:

-
- **Program razvoja planinskog turizma u Crnoj Gori** (Međunarodni Institut za turizam Ljubljana, maj 2005.g.)
-

Strateški programski smjerovi:

1. priroda i otkrivanje prirode,
2. wellness, programi zdravlja i ljepote,
3. kongresi i poslovni skupovi sa programima obrazovanja,
4. kulturno-istorijski spomenici i svjedočanstva,
5. sport i rekreacija,
6. zabava i priredbe,
7. wining&dinning,
8. šoping,
9. izleti i ekskurzije.

-
- **Politika i strategija razvoja turizma Crne Gore do 2020. godine**
-

(DEG, Ministarstvo turizma, TO Crne Gore - jul 2008. g.)

Osnovni cilj razvoja definisan ovim dokumentom je da Crna Gora postane značajna turistička destinacija u skladu sa principima i ciljevima održivog razvoja.

Turistički proizvodi:

1. Turističke ponude na planini;
2. Golf turizam;
3. Wellnes / fitness ili banjski koncepti (spa resorts);
4. MICE - Meetings sektor;
5. Odmor na selu (agro turizam);
6. Kampovanje u divljini;
7. Kulturni turizam i vjerski turizam;
8. Nacionalni parkovi i UNESCO svjetska kulturna baština.

Prostorni zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u pojasu povezivanja:

Klaster 8 / Pojas povezivanja / sa primorja ka Bjelasici i Komovima;

- Pozicija: Tranzicioni putevi obala - sjever;
- Proizvodi: Turing, panoramske ceste i putevi;
- Težište djelatnosti: spajanje mora i planina

➤ Analiza kontaktnih zona Lokalne studija lokacije “VERUŠA”

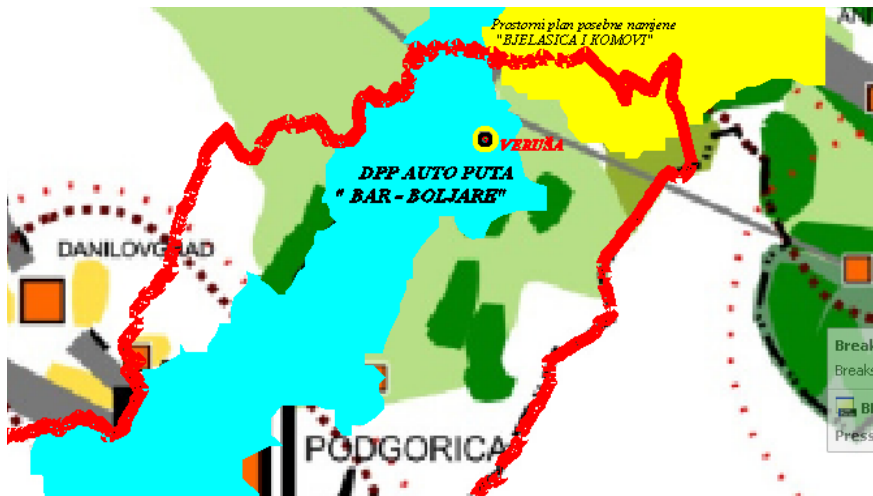
Lokalna studija lokacije “VERUŠA” je planinsko ,zimsko,sportsko i rekreaciono podrucje na nadmorskoj visini od 1200; u najsjevernijem dijelu Opstine Podgorica /na 47.2 km puta ,od Podgorice/

Kontaktne zone su :

- sa sjevero istocne strane granicom zahvata Rijeka Verusa, /koja izvire na visini od 1.450 mnv u katunu Mokra gdje nosi isti naziv/
- istocno juzna strane granicom zahvata padine planinskog podrucja dijelom neurbanizovane; dok se ka juznom dijelu nalazi vikend naselje Verusa /naseljeni dio manjih stambenih objekata /
- na jugo zapadnoj strani zahvata lokacije je padina brdskog predjela „Jabuka”,
- na sjevero zapadnoj strani zahvata lokacije nalazi se manja ambijentalna cjelina vikend naselja
- Regionalni put Bioče –Mateševo prolazi na udaljenosti od 217m od granice zahvata lokacije
- lokalna saobraćajnica sirine 3.6m na duzini od 583.79m prolazi kroz zahvat lokacije od prikljucka na Regionalni put , i dalje nastavlje kroz naseljeni dio lokaliteta.

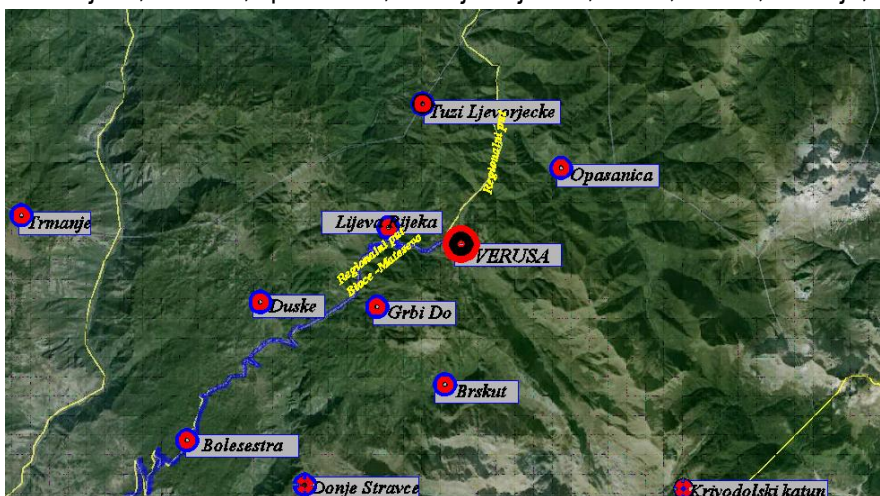

Od usvojenih kontaktnih zona Planske dokumentacije, je Prostorni Plan Posebne Namjene "Bjelasica i Komovi"/2010g/ Državni Planski Dokument, koji se nalazi na sjeveroistoku od predmetne planske studije , i zahvata jednim dijelom sjeverni dio Opštine Podgorice.

Pregledna karta kontaktnih zona /sireg okruzenja/ zahvata Lokalne studije lokacije "VERUŠA" i njen prostorni položaj u Opštini Podgorica

- U sirem okruzenju Lokalne studije lokacije "VERUŠA"; nalaze se manja naseljena mjesta; Lijeva Rijeka, Grbi Do, Opasanica, Tuzi Ljevorječke, Brskut, Duske, Trmanje, Bolesestra, Donje Stravce.

- Orto foto snimak regiona zahvata Lokalne studije lokacije "VERUŠA"

Preporuke

Povezivanjem i izgradnjom predmetnog područja zahvata Plana dolazi do promjene ambijenta, samim tim stvaraju se uslovi koji mijenjaju stanje životne sredine, koje u potpunosti unapređuje prostor, dok u drugim

može u određenoj mjeri predstavljati rizike, pa se samim tim daju preporuke po kojima će se primjenjivati smjernice o zaštiti životne sredine:

- da se za svaki objekat posebno izrade Elaborati o zaštiti životne sredine koji će detaljnije dati mjere zaštite koje će se primjenjivati u toku realizacije;
- da se vrši monitoring u toku izgradnje objekata;
- dati 0 stanje prije početka izgradnje objekata.

2. OPIS POSTOJEĆEG STANJA ŽIVOTNE SREDINE PREDMETNOG PODRUČJA I NJENOG MOGUĆEG RAZVOJA, UKOLIKO SE LOKALNA STUDIJA LOKACIJE NE REALIZUJE

Prirodni stvoreni uslovi i potencijali

Prije prikaza postojećeg stanja na predmetnoj lokaciji ukratko će biti prikazane karakteristike predmetnog predjela u cjelini, i to zbog dva razloga: zbog sagledavanja vrijednosti i značaja predmetnog područja u odnosu na Crnogorski planinski središnji pojas/na 1200mnnv/, u cjelini, i nedostataka neposrednih podataka o životnoj sredini za predmetno i susjednih područja, koji čine jedinstvenu prostornu i životnu cjelinu, i korištenja podataka iz šireg područja da bi se analognim putem prikazalo sadašnje stanje u predmetnom i susjednim područjima, te procijenili mogući uticaji na životnu sredinu primjene Studije.

Opšte osobine Crnogorskog planinskog središnjeg pojasa

Od Nikšićkog polja, Zetske i Bjelopavličke ravnice, kote terena rastu u planinski region sa nizom planina u koridoru po pravcu Golija (k. 1942 mnm) – Žijevo (k. 2184 mnm). Duž ovog koridora se završava Središnji region Crne Gore. Prostori ovih visokih planina sa kotama između 800 mnm i 2000 mnm karakterišu pojave, procesi i oblici karakteristični za karstnu glečersku i rječnu eroziju.

Geološke karakteristike

Zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u području terena vezanih stijena-okamenjenih i slabo okamenjenih stijena, glinci, laporci, pjescari, krečnjaci, roznaci, dijabazi, melafiri itd./Inzinjersko geoloska karta /Prostorni plan Crne Gore do 2020g./.

Predmetni teren izgradjuju vezane, slabo okamenjene stijene i stijenski kompleksi: glinaca, škriljaca, laporaca, pješčara, krečnjaka i prelaznih varijeteta ovih litoloških članova kao i uklopljeni tufiti, tufovi i ostali uklopljeni magmatiti dijabaz-rožne formacije. Ovi litološki kompleksi su stratifikovani u slojeve debljina liski do slojeva srednje debljine a smenjuju se bočno i vertikalno. To smjenjivanje je naročito brzo po vertikali. U ovaj, stratifikovani i tektonski izborani i raskinuti litološki kompleks se javljaju brojna sočiva magmatskih stijena. U litološkom kompleksu rijetko su zastupljeni svi litološki članovi. Uz ovo ovi litološki kompleksi su

geotektonskim naprezanjem zgužvani, izborani i ispresijecani brojnim razlomima. Svaki pojedinačni litološki kompleks karakterišu različiti fizički, geotehnički i drugi parametri koji se brzo mijenjaju u terenu pa time se mijenjaju i same inženjersko-geološke odlike terena na kratkim odstojanjima i presjecima. Iz ovih razloga ne mogu se kao mjerodavni navoditi numerički, fizički i geotehnički parametri za ove litološke komplekse koji bi reprezentovali njihova svojstva i stog aspekta inženjersko-geološke odlike. Može se reći da su generalno gledano, ovi litološki kompleksi, podložni površinskom raspadanju, dajući na površini nevezane zemljaste deluvijalne i proluvijalne mase.

Zemljiste

- Zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u području: IV Slabe erozije, prema karti Erozijska; /Prostorni plan Crne Gore do 2020g./;
- Zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u području Distrično srednje zemljiste /Pedoloska karta/ /Prostorni plan Crne Gore do 2020g./

Distrično srednje zemljište (distrični kambiosol) karakteriše veoma mala stjenovitost, čak i ispod plićih zemljišta. Po svojoj razvijenosti u srednja zemljišta spadaju plitka i srednja duboka. Ova zemljišta se odlikuju visokim sadržajem humusa, dobro su obezbijedjena kalcijumom, ali su deficitarna u fosforu

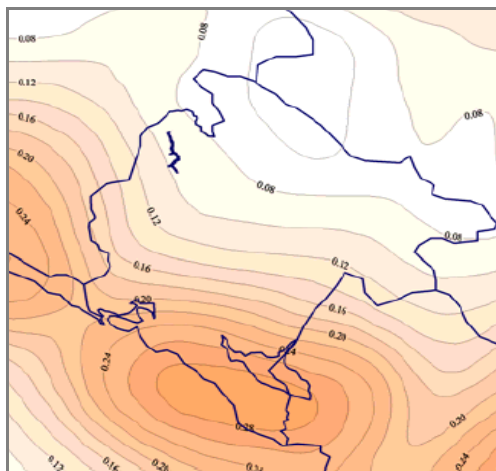
- Zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u području mezozoic,;pretežno laporci,krečnjaci i flis krede;/karta litolosko stratigrafska/ Prostorni plan Crne Gore do 2020g/.

Seizmicke karakteristike

Geološka građa terena Crne Gore uslovljava pokrete u tlu i bez dejstva jakih zemljotresa, pa treba ukazati i na visok nivo geološkog hazarda i bez prisustva dinamičkih uslova. Naime, poznato je da duž rječnih kanjona i na strmim planinskim terenima dolazi do odrona duž diskontinuiteta rasterećenja stijenskih masa. Nekada ti odroni prouzrokuju znatne materijalne štete i ljudske žrtve. Ovo je naročito uspješno dugotrajnim i obilnim padavinama. Isto tako i uglavnom iz istih razloga na nekim terenima dolazi do formiranja velikih klizišta koji odnose djelove terena, a u nekim slučajevima i građevinske objekte.

Ti su podaci od izuzetne važnosti za potrebe projektovanja i izgradnje objekata. Radi zaštite od elementarnih i drugih nepogoda, zbog konstatovanih nepovoljnosti inženjersko-geoloških i seizmičkih uslova tla, sva rješenja za buduću izgradnju i uređenje prostora moraju se zasnivati na nalazima i preporukama inženjersko-geoloških istraživanja sa mikroseizmičkom rejonizacijom terena. U pogledu građevinskih mjera zaštite, objekti i infrastruktura treba da budu projektovani i građeni u skladu sa važećim tehničkim normativima i standardima za odgovarajući sadržaj.

- Na/ slici 1/je pregledne karta seizmičkog hazarda (očekivano maksimalno horizontalno ubrzanje tla u djelovima sile teže, u okviru povratnog perioda vremena od 100 godina, sa parametrom očekivanog maksimalnog ubrzanja tla i sa vjerovatnoćom od 70% neprevazilaženja događaja) i seizmičke regionalizacije.

Seizmički hazard /slika1/

Karta seizmičkog hazarda Crne Gore, za povratni period od 100 godina, sa parametrom očekivanog maksimalnog ubrzanja tla (u djelovima sile zemljine teže) uz vjerovatnoću od 70% neprevazilaženja događaja (B.Glavatović, 2004)

- Seizmička regionalizacija Crne Gore;

Lokalna studija lokacije “VERUŠA” nalazi se u VII/sedmoj/ zoni Stepena seizmičkog intenziteta/slika 2./

/slika 2./Seizmička rejonizacija Crne Gore (V. Radulović, B.Glavatović, M. Arsovski i V. Mihailov, 1982./podloga/

Hidrološke karakteristike

Hidrografske, hidrološke i hidrogeološke karakteristike Crne Gore imaju velikog uticaja na korišćenje njenog prostora. Ove odlike pružaju povoljnosti koje se manifestuju izlazom na more; pripadnošću teritorije velikim slivovima (Jadranskom i Crnomorskom), u koje otiče oko 600 m³/s; što su to skoro sve domaće, odnosno unutrašnje vode (tranzit iznosi 170 m³/s, tj. oko 28%); rekreativnim mogućnostima na vodama i njihovom korišćenju za proizvodnju energije; uzgojem riba i ribolovom; prisustvom brojnih glečerskih jezera

koja oplemenjuju planinski pejzaž i kontroli većeg dijela Skadarskog jezera sa znatnim zalihama slatke vode ispecifičnom faunom i florom.

Zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u području terena sa akfiferima kaverozne i pukotinske potoznosti u smjeni sa terenima prakticno bez akfifera/Hidrogeoloska klasifikacija stijena/ Prostorni plan Crne Gore do 2020g.

Na predmetnom području nisu prisutni vodeni tokovi kao ni limnološki objekti (jezera). Sjeveroistočnom granicom područja u zahvatu predmetne studije lokacije protiče rijeka Veruša, dok se na udaljenosti od oko 10,5 km jugoistočno nalazi Bukumirsko jezero.

Vegetacija šireg i užeg područja

Veruša se nalazi u jedinstvenom pejzažnom ambijentu prirodne sastojine *Fagus moesiaca* (bukva). Na manjem dijelu predmetnog prostora i u okolini identifikovane su i sledeće vrste: *Carpinus betulus* (bijeli grab), *Sorbus aucuparia* (jarebika), *Acer pseudoplatanus* (gorski javor), *Acer heldreichi* (planinski javor), *Fraxinus ornus* (crni jasen), *Pinus peuce* (molika), *Pinus heldreichi* (munika), *Pinus nigra* (crni bor), *Abies alba* (jela), *Picea abies* (smrča) i prateće vrste sprata listopadnog i četinarskog žbunja.

Na osnovu trenutnog stanja na terenu kao i uvidom u literaturu i plansku dokumentaciju višeg reda i vegetacijsku kartu Crne Gore ova lokacija pripada vegetativnom pojasu mezofilne šume mezijske bukve brdskog pojasa *Fagetum moesiacae montanum*. Ove se šume razvijaju na granici brdskog i gorskog pojasa srednjih i kontinentalnih Dinarida crnogorskog prostora, izgrađujući specifičan potpojas između mezofilnih hrastovih i bukovih, te bukovih i jelovih šuma. Naseljavaju različite tipove matičnog supstrata i zemljišta. Po ekologiji i florističkom sastavu toliko su različite da pripadaju različitim svezama. Fizionomiju neutrofilno bazofilnih montanih šuma mezijske bukve određuje *Fagus moesiaca*, čija je pokrivenost najčešće iznad 80%. U okviru navedene asocijacije javljaju se posebne zajednice koja nastanjuju najvlažnija i najhladnija staništa, dubokih udolina ili kanjona - Crnogorske mezohigrofilne šume gorskog javora i bijelog jasena-*Aceri-Fraxinetum montenegrinum*. Ovu asocijaciju čine predstavnici vrsta: *Acer pseudoplatanus*, *Acer heldreichii*, *Acer platanoides*, *Fraxinus excelsior*, *Ulmus glabra* i *Populus tremula*.

Na pojedinim površinama bukove šume iskrčene su radi stvaranja livada i pašnjaka kao i zbog neplanske sječe za drvnu industriju i ogrijev.

Pojedini djelovi terena prekriveni su travnatom vegetacijom sa izrazito lijepim vizurama.

Postojeće stanje vegetacije

Lokacija je u denivelaciji, na visini od 1.190 mnv, do 1.227 mnv.

Prilaz objektu je nereprezentativan, pejzažno uređenje terena je na vrlo niskom nivou. Prije petnaestak godina prostor oko objekata odmarališta pošumljen je sadnicama bijelog bora. Fitocenološki analizirajući adekvatne vrste za pošumljavanje bile bi smrče i jele. Na parcelama u neposrednoj blizini, nalaze se izgrađeni i djelimično uređeni objekti - vikendice.

Na samom ulazu nalazi se populacija visokih listopadnih četina ariša (*Larix decidua*) koje je neophodno sačuvati.

Iznad kompleksa se nalazi čista sastojina bukve.

Sjeverno od odmarališta, u kotlini ka toku rijeke Veruša – Suvo polje, gdje se nalazi asfaltirano sportsko igralište, izostaje visoko rastinje.

Fauna

Neposredni, precizni, podaci o životinjskim vrstama koje naseljavaju prostor zahvata predmetne Studije lokacije ne postoje. Iz tog razloga, prikaz faune ovog prostora dat je posredno, na osnovu prirodnih karakteristika, položaja te raspoloživih podataka o vrstama koje naseljavaju susjedna, granična područja.

Predmetni prostor je u značajnoj mjeri izgrađen i isti ne naseljavaju populacije zaštićenih životinjskih vrsta. Obzirom na to da se isti nalazi a relativno velikoj nadmorskoj visini i da se u širem okruženju nalaze relativno očuvani šumski ekosistemi, može se zaključiti da okolinu zahvata LSL „Veruša“ naseljavaju ili se povremeno pojavljaju, predstavnici vrsta poput mrkog medvjeda (*Ursus arctos*), vuka (*Canis lupus*), srne (*Capreolus capreolus*), jelena (*Cervus elaphus*), divokoze (*Rupicapra rupicapra*), vidre (*Lutra lutre*), kune zlatice (*Martes martes*), zeca (*Lepus europaeus*), lisice (*Vulpes vulpes*), slijepice krtice (*Talpa caeca*), male rovčice (*Sorex minutus*), planinske rovčice (*Sorex alpinus*), puha (*Glis glis*), vjeverice (*Sciurus vulgaris*), kao i nekoliko vrsta slijepih miševa iz roda *Myotis*.

Klima

Klimatske karakteristike uslovljene su djelovanjem klimatskih faktora, kao što su relativna blizina Jadranskog mora, visoke planine, pravac pružanja planina, riječne doline i kotline i smjer njihovog pružanja, tako da se na ovom prostoru smjenjuje nekoliko tipova klime. Ove promjene klime posledica su izrazite disekcije reljefa i naglih promjena nadmorske visine.

- Zahvat Lokalne studije lokacije “VERUŠA” nalazi se u području klime : Perhumidna mezotermalna 1/Karta klimatskih zona/ Prostorni plan Crne Gore do 2020g/.

1. Temperatura vazduha

Najhladniji mjesec je januar sa srednjim temperaturama od 1,90°C; Period sa srednje mjesečnim negativnim temperaturama vazduha, što je od značaja za dužinu zimske turističke sezone zbog održavanja sniježnog pokrivača traje na ovom području dva mjeseca /januar i februar/.

U najtoplijem mjesecu julu srednja temperatura vazduha je 15,80°C; Period sa srednjim mjesečnim temperaturama vazduha većim od 10°C je pet mjeseci. Poput, srednje mjesečnih i srednje godišnje, temperature vazduha najviše su 8,90°C.

Srednje temperaturne vrijednosti septembra i oktobra , su više od srednjih temperaturnih vrijednosti aprila i maja što znači da je jesen toplija od proljeća.

Apsolutne maksimalne i minimalne temperature vazduha su 30,4°C (avgust) i -29,8°C (januar).

Srednja godišnja relativna vlažnost je dosta visoka i iznosi 81%; Najveća relativna vlažnost je u decembru 87%, Maksimalne vrijednosti relativne vlažnosti u zimskim mjesecima posljedica su nižih temperatura vazduha i prilično intenzivne ciklonske aktivnosti. Vremena javljanja srednje minimalnih vrijednosti relativne vlažnosti je u aprilu 76%.

2. Oblačnost i insolacija

Oblačnost zavisi od promjene temperature i vlažnosti vazduha, a utiče na insolaciju, radijaciju Zemlje i na temperaturu vazduha. Veća oblačnost smanjuje insolaciju i izračivanje toplote sa zemlje. Vedri dani imaju veće dnevno kolebanje temperature vazduha, a oblačni dani manje.

U toku godine oblačnost je u prosjeku je najveća tokom zime, a najmanja u ljetnjim mjesecima. To je uslovljeno nagomilavanjem hladnog vazduha sa okolnih planina u kotlinama, usled čega nastaje temperaturna inverzija koja uzrokuje česte pojave magle i oblačnosti iznad ovih kotlina; prosječan godišnji broj vedrih dana (40,7);

Reljef i oblačnost najviše utiču na dužinu osunčanja što uslovljava znatne razlike u broju sunčanih sati; osunčanje je najmanje na osojnim stranama planina, uzanim dubokim dolinama i kotlinama gdje se zbog temperaturne inverzije javljaju česte magle. Trajanje insolacije u ovim kotlinama je smanjeno prije svega

zbog povećane oblačnosti i česte magle; ovo područje karakterišu ne samo veliki broj sunčanih sati u toku godine, već i njihov povoljan raspored po pojedinim mjesecima .

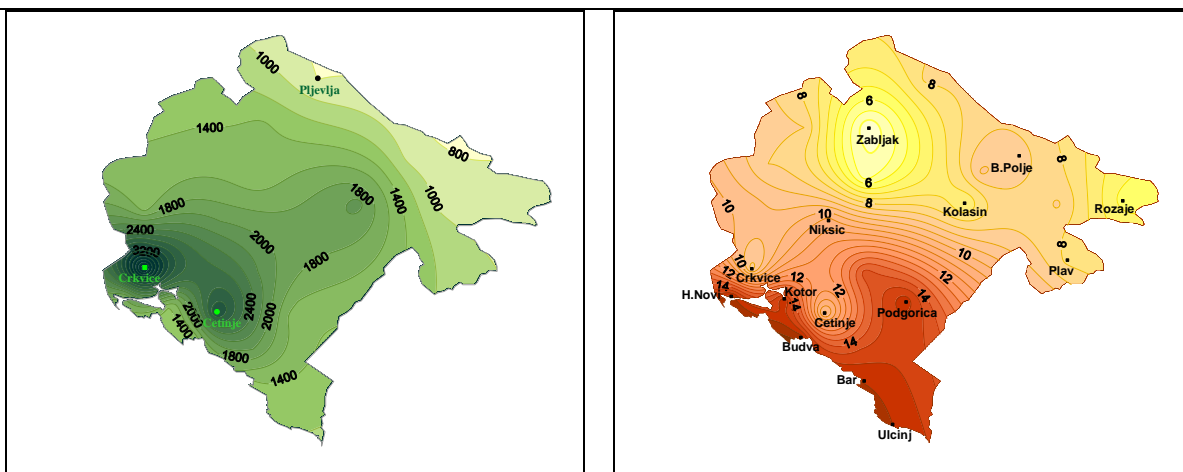
3. Padavine/ Sniježni pokrivač/

U zimskom periodu sniježnim padavinama pripada 51–54% i one se obično javljaju u periodu oktobar–maj. Sniježni pokrivač se javlja sredinom novembra, a poslednji dan je sredinom aprila.

Debljina sniježnog pokrivača iznosi od 70 do 200cm i traje od 40 do 140 dana, zavisno od nadmorske visine i ekspozicije terena..

4. Vjetrovi

Ovo područje je izloženo vjetrovima koji duvaju iz južnog i sjevernog kvadranta.

Godišnja raspodjela padavina (mm) za period osrednjavanja 1961-1990

Godišnja raspodjela temperature vazduha (0C) za period osrednjavanja 1961-1990

Kvalitet vazduha

Područje Veruše nije obuhvaćeno državnom mrežom u okviru koje se realizuje praćenje kvaliteta vazduha, pa u tom smislu ne postoje neposredni podaci o kvalitetu vazduha ovog prostora. Svakako, na osnovu položaja lokacije, njenih prirodnih i stvorenih karakteristika, vrste aktivnosti koje se odvijaju na ovom području, može se dati određeni posredni prikaz kvaliteta vazduha.

Prvenstveno, uzimajući u obzir da područje Veruše pripada visokoplaninskom području, sa prilično očuvanim biljnim pokrivačem na terenu koji okružuje područje planskog zahvata, te činjenicu da se na ovom prostoru ne odvijaju aktivnosti teške industrije, može se konstatovati da je kvalitet vazduha u visokoj mjeri očuvan.

Kao određeni pritisak, može se prepoznati odvijanje saobraćaja, naročito u toku turističke sezone, ali ne u mjeri koja dovodi do prekoračenja dozvoljenih graničnih vrijednosti. U prilog ovoj konstataciji, ide pomenuto prisustvo kvalitetne vegetacije okolnog područja.

Pejzaz/ pejzazno nasljeđe ,vrijedno zelenilo/

Na području plana nema zelene ambijentalne površine koja je zasticena.

Kulturno-istorijske cjeline i građevine

Na prostornom zahvatu studije lokacije nema zakonom zasticenih kulturno-istorijskih cjelina

Ruralno nasljeđe

Na području obuhvata LSL „Verusa” nije utvrđeno postojanje Zakonom zaštićenih ruralno ambijentalnih cjelina.

Mogući razvoj životne sredine u slučaju da se Lokalna studija lokacije “VERUŠA” ne realizuje

Dominantni pritisci koje područje zahvata Lokalne studije lokacije trpi, rezultat su uglavnom spontane/neplanske gradnje i manifestuju se u zauzimanju zemljišta i krčenju šuma, čime se ugrožavaju staništa biljnog i životinjskog svijeta i redukuju njihove populacije. S tim u vezi, smatramo da ukoliko se lokalna studija lokacije ne realizuje, ovaj trend će biti nastavljen, pri čemu dinamiku ne možemo sasvim precizno predvidjeti, jer bi bila uslovljena budućim stanjem odnosno stepenom korišćenja postojećih turističkih kapaciteta i prateće infrastrukture. Ukoliko bi se postojeći sadržaji, stambeni i turistički, nastavili koristiti bez unaprjeđenja prateće infrastrukture, što bi podrazumjevalo ne sasvim adekvatan tretman otpadnih voda i otpada, uz dalje krčenje šumskih površina, stepen ugrožavanja životne sredine svakako bi u određenoj mjeri bio intenziviran.

3 IDENTIFIKACIJA PODRUČJA ZA KOJA POSTOJI MOGUĆNOST DA BUDU IZLOŽENA ZNAČAJNOM RIZIKU I KARAKTERISITKE ŽIVOTNE SREDINE U TIM PODRUČJIMA

Uzimajući u obzir prirodu i obim aktivnosti i djelatnosti koje će biti realizovane može se konstatovati da područje zahvata LSL „Veruša“ neće biti izloženo značajnom riziku, naročito uz dosljednu primjenu mjera zaštite i ublažavanja mogućih negativnih uticaja.

Međutim polazeći od činjenice da bilo koji zahvat u prirodi, nije sasvim lišen određenih manje ili više negativnih uticaja odnosno rizika, ipak ćemo se osvrnuti na rijeku Verušu, koja je planom prepoznata kao recipijent otpadnih voda. Smatramo da rizik ugrožavanja ovog riječnog toka ipak nije značajan, obzirom da će postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda biti malog kapaciteta (500 stanovnika) i uključivaće savremeni proces biološkog prečišćavanja, do visokog stepena. Ipak, obzirom na neophodnost očuvanja kvaliteta vodnih resursa, naročito visokoplaninskih i u ovom slučaju činjenice da rijeka Veruša sa rijekom

Opasnicom „kreira“ jednu od najčistijih rijeka Evrope, rijeku Taru, to smatramo neophodnim istaći da je ovu aktivnost neophodno veoma pažljivo isplanirati, na nivou projekta, realizovati i pratiti tokom eksploatacije postrojenja.

4. POSTOJEĆI PROBLEMI U POGLEDU ŽIVOTNE SREDINE U VEZI SA STUDIJOM LOKACIJE

U zoni zahvata Lokalne studije lokacij „Veruša“, identifikovana su slijedeća postojeća sporna pitanja životne sredine, koja su uzeta u obzir u postupku strateške procjene uticaja na životnu sredinu:

- degradacija lokalnog pejzaža (u području naselja zbog spontane – nekontrolisane izgradnje uglavnom manjih objekata,
- smanjenje površina pokrivenih tipičnom vegetacijom bukve (u području oko predmetne zone obuhvata);
- zagađenje tla čvrstim otpadom (u zoni obuhvata, pored vodotoka);
- zagušenje lokalnih saobraćajnica (u cijelom području, posebno u toku ljetnje turističke sezone);
- nedostatak pitke vode u ljetnim mjesecima (u naselju);
- povećan rizik od šumskih požara na padinama okolnih brda.

Obzirom da nisu vršena odgovarajuća ispitivanja, sa zadržkom ćemo iznijeti mogućnost zagađenja zemljišta odnosno podzemnih voda koje može biti rezultata postojanja odnosno korišćenja septičkih jama.

5. OPŠTI I POSEBNI CILJEVI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE USTANOVLJENI NA DRŽAVNOM ILI MEĐUNARODNOM NIVOU KOJI SU OD ZNAČAJA ZA LOKALNU STUDIJU LOKACIJE “VERUŠA”

Polazište za identifikaciju opštih ciljeva zaštite životne sredine koji su od značaja za Lokalnu studiju lokacije „Veruša“ nalazimo u stanju segmenata životne sredine planskog područja, uzimajući u obzir vrstu i obim planiranih zahvata u okviru istog, a sve posmatrano u kontekstu relevantnog zakonskog i strateškog okvira u oblasti zaštite životne sredine. U tom smislu, kao opšti ciljevi, prepoznati su sljedeći:

- Unaprjeđenje kvaliteta segmenata životne sredine
- Održivi razvoj predmetnog područja, koji podrazumjeva poštovanje prirodnih karakteristika i zakonitosti,
- Uspostavljanje sistema sprječavanja i kontrole zagađivanja.

Nadovezujući se na navedeno polazište, kao posebni ciljevi zaštite životne sredine koji su od značaja za LSL “Veruša” identifikovani su sljedeći:

- održiv način korišćenja prostora, u smislu proširenja i revitalizacije postojećih turističkih kapaciteta u mjeri koja neće narušiti postojeći kvalitet segmenata životne sredine;

- zaštita i očuvanje kvaliteta voda;
- zaštita i očuvanje kvaliteta vazduha;
- uspostavljanje adekvatnog sistema za tretman otpadnih voda;
- zaštita, sanacija i unaprjeđenje stanja izvornih zelenih površina;
- očuvanje i poboljšanje pejzažnih karakteristika;
- uspostavljanje usaglašenog i racionalnog odnosa saobraćajnih i poslovnih struktura i postojećeg prirodnog kapaciteta predmetnog područja;
- unaprjeđenje kvaliteta života žitelja ovog prostora.

6. MOGUĆE I ZNAČAJNE POSLEDICE PO ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU

Područje Lokalne studija lokacije "Veruša" predstavlja prostornu cjelinu sa planiranim objektima i sadržajima i infrastrukturom, čija realizacija dovodi do određenih promjena. Sve djelatnosti i razvojni procesi vezani za predmetni prostor manifestuju se određenim uticajima na životnu sredinu i mogu u određenoj mjeri uticati na njen kvalitet.

Moguće posljedice odnosno uticaji koje mogu trpjeti segmenti životne sredine (pri čemu je uzeto u obzir i zdravlje ljudi), prepoznate su prvenstveno na osnovu analize njihovog stanja i vrste i obima zahvata/projekata koji su definisani Lokalnom studijom lokacije „Veruša“ i posmatrani su sa prostornog i vremenskog aspekta. Dakle, način na koji su prepoznati uticaji na životnu sredinu do kojih može dovesti realizacija predmetne studije lokacije zasniva se na sljedećem:

- Karakteristikama životne sredine područja zahvata;
- Prirodnim i stvorenim kapacitetima ovog prostora;
- Karakteristikama planskih rješenja, u skladu sa njihovom prirodom i obimom koji su poznati na ovom nivou razrade predmetnog planskog dokumenta;
- Mogućnostima da na području zahvata budu primjenjene predviđene mjere zaštite.

Sa aspekta vjerovatnoće, trajanja i učestalosti nastanka mogućih uticaja, isti su prepoznati na sledeći način:

- siguran, vjerovatan i malo vjerovatan;
- kratkoročan, srednjoročan i dugoročan;
- povremen i stalan.

Mogući uticaji na stanovništvo

Kao pozitivan, dugoročan i stalan socijalni uticaj realizacije predmetne studije lokacije može se označiti oživljavanje i unaprjeđenje turističke ponude, proširenjem postojećih turističkih kapaciteta, što će za rezultat imati otvaranje novih radnih mjesta i generisanje dodatnih prihoda za lokalno stanovništvo.

Uticaj na zdravlje ljudi može se ocijeniti kao pozitivan, vjerovatan, dugoročan i stalan, obzirom da je studijom lokacije planirana izgradnja za biološko prečišćavanje otpadnih voda i unaprjeđenje sistema upravljanja otpadom, postavljanjem odgovarajućih posuda na odabranim lokacijama i njihovim redovnim održavanjem, što će doprinijeti unaprjeđenju postojećeg sistema i time poboljšanju kvaliteta segmenata životne sredine i u cjelini imati pozitivan uticaj na životni ambijent. Isto tako, planirana je revitalizacija postojećeg sistema vodosnabdjevanja. Obzirom da se jedna od preporuka ovog izvještaja odnosi na uspostavljanje stanice za praćenje kvaliteta vazduha predmetnog područja, te u tom smislu preduzimanja odgovarajućih mjera u slučaju odstupanja izmjerenih vrijednosti od onih koje su zakonom dozvoljene, to se i u tom smislu može ukazati na pozitivan kontekst realizacije studije kada je zdravlje stanovnika u pitanju.

Mogući uticaji na floru i faunu

Sami prostor zahvata predmetne studije lokacije i njegova neposredna okolina se karakterišu izgrađenim sadržajima, koji uključuju odmaralište i individualne vikendice, što znači da nije značajno prisutna izvorna vegetacija odnosno staništa biljnog i životinjskog svijeta su u značajnoj mjeri degradirana. Planirani zahvati podrazumjevaju rekonstrukciju odmarališta i izgradnju rekreativnih terena i rekreativnog centra, na djelovima lokacije koji se ne odlikuju prisustvom osjetljivih ni zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta. Svakako, realizacija planiranih sadržaja, naročito izgradnja, dovešće do narušavanja staništa kopnene mikrofaune i livadskih biljnih vrsta koje naseljavaju površine koje se nalaze u blizini postojećeg objekta odmarališta, što predstavlja negativan i dugoročan uticaj. Planirani radovi rekonstrukcije i izgradnje privremeno će izazvati povećane nivoe buke i emisije izduvnih gasova, ali obzirom na prirodu i obim, te predmetnu lokaciju, neće narušiti životni ciklus životinjskih vrsta koje naseljavaju okolinu predmetnog prostora.

Mogući uticaji na zemljište

Uticaj na zemljište ogleda se prvenstveno u prostornom zauzimanju kroz izgradnju planiranih i proširenje postojećih sadržaja, što predstavlja siguran, dugoročan i stalan uticaj.

U okviru funkcionisanja budućih sadržaja, do pojave negativnih uticaja na zemljište može doći u slučaju neadekvatnog tretmana otpadnih voda, neodgovarajućeg odlaganja svih vrsta otpada, kao i usljed povećanog inteziteta saobraćaja, prvenstveno udsled intenziviranja turističkih aktivnosti. Navedeni uticaji se prema karakteru mogu označiti kao vjerovatni, srednjoročni i povremeni, dominantno tokom trajanja turističke sezone, a opet zavisno od adekvatne primjene neophodnih mjera sprječavanja i ublažavanja posljedica mogućih uticaja.

Mogući uticaji na vode

Kao što je prethodno navedeno, na prostoru obuhvata Lokalne studije lokacije "Veruša" nisu pristuni vodeni tokovi ni limnološki objekti. Najbliži vodeni tok je rijeka Veruša, koja protiče sjeveroistočnom granicom planskog područja i koja može biti izložena uticajima realizacije lokalne studije lokacije, ali prvenstveno u slučaju neodgovarajuće realizacije i funkcionisanja postrojenja za biološko prečišćavanje otpadnih voda,

planiranog na obali ovog riječnog toka. Postrojenje je malog kapaciteta (500 stanovnika). Posmatrano u kontekstu akcidentnih situacija, mogući uticaji se mogu označiti kao malo vjerovatni, kratkoročni i povremeni.

Mogući uticaji na vazduh

Određeni uticaji na kvalitet vazduha, privremenog karaktera, mogu se očekivati za vrijeme izvođenja građevinskih radova, u vidu intenziviranja emisija štetnih materija u vazduh i isti se mogu označiti kao vjerovatni i kratkoročni.

U toku funkcionisanja planskih sadržaja, do povećanih pritisaka na kvalitet vazduha može doći usljed povećanog inteziteta saobraćaja, obzirom da je za očekivati povećanu frekvenciju i obim turističkih posjeta. Ovi uticaji mogu se označiti kao sigurni/vjerovatni, povremeni i kratkoročni/srednjoročni.

Svakako, uticaje realizacija pojedinačnih planiranih zahvata na životnu sredinu, u skladu sa relevantnim zakonskim rješenjima, neophodno je podrobnije i na nivou pojedinačnih planiranih projekata sagledati kroz sprovođenje procedure procjene uticaja na životnu sredinu.

6. MJERE PREDVIĐENE U CILJU SPREČAVANJA, SMANJENJA I OTKLANJANJA U NAJVEĆOJ MOGUĆOJ MJERI, BILO KOG ZNAČAJNOG NEGATIVNOG UTICAJA NA ZDRAVLJE LJUDI I ŽIVOTNU SREDINU DO KOGA DOVODI REALIZACIJA LOKALNE STUDIJE LOKACIJE „VERUŠA”

U skladu sa prostornim zahvatom Lokalne studije lokacije „Veruša“, tj. prirodom i namjenom planskih rješenja, definisane su mjere sprječavanja i ublažavanja prepoznatih negativnih uticaja na životnu sredinu koji se mogu javiti kao rezultat realizacije predmetnog planskog dokumenta.

Ovdje ćemo napomenuti da je definisanje subjekata odgovornih za realizaciju mjera specifično pitanje, u smislu kompleksnosti i možda ne sasvim jasnih zahtjeva u zakonskom okviru. U tom smislu, smatramo cjelishodnim da naručilac i nosilac izrade lokalne studije lokacije, pored prihvatanja i uvrštavanja u istu preporuka ovog dokumenta, sa istima, kao obavezujućim, upoznaju buduće korisnike predmetnog prostora odnosno nosioce realizacije pojedinih projekata koji će na njemu biti realizovani.

Mjere za ublažavanje uticaja na na floru i faunu

Kao što je navedeno u opisu mogućih uticaja realizacije LSL „Veruša“ na floru i faunu, nisu prepoznati značajni uticaji na živi svijet ovog područja i okoline, kada se ima u vidu da na njemu nisu prisutne osjetljive i zaštićene biljne i životinjske vrste i da planirani sadržaji nisu velikog obima i ne uključuju djelatnosti koje uključuju veliki rizik po floru i faunu. Populacija visokih listopadnih četinara vrste *Larix decidua* – ariš, koja se nalazi na samom ulazu, biće sačuvana. U cilju usklađenosti sa ekološkim uslovima predmetne lokacije i očuvanja prirodnih staništa na ovom području i okolini, neophodno je da se predviđeno ozelenjavanje u zoni saobraćajnice i u okolini postojećih i planiranih objekata izvrši sadnjom isključivo autohtonih biljnih vrsta.

Mjere za ublažavanje uticaja pedološke karakteristike

U cilju sprječavanja odnosno ublažavanja narušavanja kvaliteta zemljišta, neophodno je obezbjediti adekvatan tretman otpadnih voda koje će nastajati prilikom funkcionisanja planiranih sadržaja. Isto tako, obavezno je uspostavljanje odgovarajućeg, kontrolisanog sistema sakupljanja, transporta i odlaganja svih vrsta otpada, kako ne bi došlo do narušavanja kvaliteta ovog segmenta životne sredine.

Mjere za ublažavanje uticaja na vode

Imajući u vidu činjenicu da je na obali rijeke Veruše, koja protiče zapadnom granicom planskog zahvata, predviđena izgradnja postrojenja za biološko prečišćavanje otpadnih voda, osnovna mjera ublažavanja mogućih negativnih uticaja na pomenuti vodeni tok odnosi se, pored izbora odgovarajućeg sistema (u smislu savremene tehnologije i kapaciteta), na kontinuiranu kontrolu kvaliteta voda nakon prolaska kroz sistem za prečišćavanje i kvaliteta recipijenta, naročito na mjesu ispuštanja voda nakon prečišćavanja. Naglašavamo da se važeća nacionalna zakonska regulativa u oblasti prečišćavanja otpadnih voda odnosi na postrojenja za prečišćavanje koja su većeg kapaciteta od 2000 ekvivalent stanovnika. Kako je planirano postrojenje kapaciteta 500 ekvivalent stanovnika, prilikom njegove realizacije neophodne je uzeti u obzir evropske standarde koji regulišu ovo pitanje, kako bi se ispoštovali definisane granične vrijednosti parametara koji mogu biti prisutni u vodi nakon njenog tretmana u postrojenju i ispuštanja u recipijent.

Svakako, detaljne karakteristike budućeg rješenja za odvođenje otpadnih voda, biće definisane na nivou procjene uticaja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda na životnu sredinu, shodno pozitivnoj zakonskoj regulativi, u skladu sa obimom i prirodom pojedinačnih planiranih projekata na datom području, uzimajući naročito u obzir prirodu i količinu otpadnih voda koje će se generisati u okviru funkcionisanja istih.

Mjere za ublažavanje uticaja na vazduh

Naročito značajnu i višestruko efikasnu mjeru predstavlja očuvanje postojećih i formiranje novih zelenih pojasa, koji će biti sastavljeni primarno od autohtonih vrsta i vrsta koje naročito doprinose redukciji aerozagađenja i nivoa buke. Pored izbora odgovarajućih vrsta, potrebno je zelene pojaseve locirati uzimajući u obzir pravac duvanja vjetrova, kako bi se redukovalo moguće zagađenje i šireg prostora, koji se graniči sa predmetnim. Prilikom ozelenjavanja poseban akcenat potrebno je staviti na lokacije duž saobraćajnica, obzirom da se očekuje povećan intezitet saobraćaja usljed očekivanog intenziviranja turističkih posjeta.

8. RAZLOZI KOJI SU POSLUŽILI KAO OSNOVA ZA IZBOR ALTERNATIVNIH REŠENJA

Planirana izgradnja objekata i prateće infrastrukture ima za cilj da obezbijedi održivo korišćenje prirodnih resursa, poveća stopu ekonomskog razvoja područja i doprinese boljoj socijalnoj organizaciji lokalnog stanovništva i podizanju individualnog standarda. Lokalnom studijom lokacije „Veruša“, nijesu razmatra alternativna rješenja, već je dato samo jedno planersko rješenje, pa je u ovom izvještaju izvršeno razmatranje varijante da se lokalna studija lokacije ne primjeni u odnosu na slučaj da se realizuje. Ponuđena planska rješenja odnosno sadržaji čija je realizacija predviđena lokalnom studijom lokacije „Veruša“ nisu prepoznata kao neodgovarajuća sa aspekta njihove prirode i mikrolokacija na kojima će biti realizovana, pa u tom smislu nije prepoznata potreba sa sagledavanjem drugih varijantnih rešenja.

Imajući u vidu osnovni cilj izrade Lokalne studije lokacije „Veruša“, može se konstatovati da je istom stavljen akcenat na očuvanje prirodnih, ambijentalnih i pejzažnih osobnosti datog prostora, te da su predloženi prostorni zahvati usklađeni sa postojećim kapacitetom predmetnog područja. Planirana rekonstrukcija turističkih sadržaja, uz unaprjeđenje postojeće infrastrukture (prvenstveno vodovodne i komunalne), omogućiće stvaranje pretpostavki za održivu valorizaciju predmetnog prostora. Benefiti realizacije predmetnog planskog dokumenta mogu se posmatrati i u širem kontekstu, u smislu stimulisanja ekonomskog razvoja ovog područja, kvalitetnije zaštite životne sredine, kroz unaprjeđenje sistema upravljanja otpadom i otpadnim vodama i sprječavanje nelegalne gradnje. Realizacijom planskih sadržaja, ovaj prostor će se na odgovarajući način, uz poštovanje definisanih smjernica za očuvanje izvornih prirodnih obilježja, u većem stepenu integrisati u cjelokupnu turističku ponudu šireg područja. Kao što je prethodno istaknuto, poseban akcenat u datoj studiji lokacije stavljen je na očuvanje postojeće vegetacije i proširenje zelenih površina, korišćenjem autohotnih vrsta. Dalje, kroz uspostavljanje sistema monitoringa segmenata životne sredine, stvorice se pretpostavke za potpuniju zaštitu datog prostora, kroz mogućnost adekvatne prevencije i ublažavanja evidentiranih negativnih uticaja.

Shodno iznijetom, može se konstatovati da je varijanta usvajanja Lokalne studije lokacije „Veruša“, povoljnija u odnosu na varijantu da se isti ne donese. Navedeno svakako podrazumjeva poštovanje odnosno primjenu smjernica koje se odnose na mjere za sprječavanje i ublažavanje značajnih uticaja na životnu sredinu koji mogu nastati kao posledica realizacije datog planskog rješenja, kao i sprovođenje procedure procjene uticaja na životnu sredinu pojedinačnih projekata koji će biti realizovani na datom području.

Kao što je prethodno istaknuto, predmetni planski dokument ne obrađuje varijantna rješenja za obuhvaćeni prostor, već su istim usvojena rješenja koja su definisana planskim dokumentima višeg reda koja se odnose na ovo područje. Priroda samog dokumenta, tj. rješenja koja isti nudi u stvari i ne ostavljaju prostora za definisanje varijanti, u smislu izbora drugih lokacija za pojedine zahvate planirane u okviru istog. Kada je u pitanju rekonstrukcija dječijeg odmarališta, isto se realizuje u zoni postojećih objekata, što ne zahtjeva dodatne zahvate u prostoru i ne podrazumjeva visok rizik od ugrožavanja neizgrađenih djelova istog. Prateća saobraćajna infrastrukturna rješenja definisana su na način da se izvrši optimalno očuvanje i

uklapanje postojećeg zelenog fonda, a da ista pri tome budu u funkciji planiranih sadržaja. Imajući u vidu da prostorni zahvat predmetne studije lokacije nije naročito veliki, to ne postoji mogućnost da se definišu alternativna prostorna rješenja u odnosu na ponuđena. Sa aspekta prirode istih, obzirom da se odnose na prostor koji trenutno karakteriše određena građevinska i komunalna zapuštenost, koja kao takva svakako može dugoročno dovesti do ugrožavanja kvaliteta prirodne sredine, smatramo da su ponuđena rješenja definisana na način koji ne zahtjeva primjenu alternativnih rješenja. Svakako, neophodno je još jednom istaći, da će se uticaji pojedinih rješenja na mikrolokacije na kojima će biti realizovana, biti sagledani kroz pojedinačne procedure procjene uticaja na životnu sredinu, te shodno tome definisati detaljnije mjere prevencije i zaštite pojedinačnih lokaliteta.

Poteškoće u toku izrade izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu

U cilju očuvanja biološke raznovrsnosti i potrebe zaštite svih segmenata životne sredine u okviru područja zahvata Lokalne studije lokacije „Veruša“, korišćeni su dostupni podaci o stanju pojedinih segmenata životne sredine. Evidentan je nedostatak i neažuriranost postojećih podataka za pojedine segmente iz oblasti zaštite životne sredine. Prikupljeni i obrađeni dostupni podaci dali su indicaciju da su osnovni elementi životne sredine u zoni zahvata Lokalne studije lokacije „Veruša“, u velikoj mjeri i dalje očuvani.

9. PRIKAZ MOGUĆIH ZNAČAJNIH PREKOGRANIČNIH UTICAJA NA ŽIVOTNU SREDINU

Uzimajući u obzir prostorni zahvat Studije lokacije „Veruša“ i vrstu i obim planiranih djelatnosti odnosno projekata, može se konstatovati da realizacija ovog planskog rješenja neće imati za posljedicu prekogranične uticaje.

10. MONITORING ŽIVOTNE SREDINE

Program praćenja stanja životne sredine datog prostora formulisan je u skladu sa prirodom prostora na kojem je planirana realizacija predmetne lokalne studije lokacije, zatim namjenom i obimom planiranih djelatnosti, kao i prepoznatim negativnim uticajima koji se mogu javiti, naročito ukoliko se ne primjene odgovarajuće mjere. Posebna preporuka odnosi se na sprovođenje procedure procjene uticaja za pojedinačne projekte na području planskog zahvata, a koji mogu dovesti do ugrožavanja životne sredine.

Ovdje smatramo neophodnim još jednom (istaknuto je i u okviru poglavlja VII), ukazati da je definisanje subjekata odgovornih za praćenje mjera realizacije specifično i u tom kontekstu smatramo cjelishodnim da naručilac i nosilac izrade lokalne studije lokacije, pored prihvatanja i uvrštavanja u istu preporuka ovog dokumenta, sa definisanim mjerama, kao obavezujućim, upoznaju buduće korisnike predmetnog prostora odnosno nosioce realizacije pojedinih projekata koji će na njemu biti realizovani.

Shodno iznijetom, program monitoringa stanja životne sredine prostora obuhvaćenog Lokalnom studijom lokacije „Veruša“, treba da obuhvati praćenje sljedećih segmenata:

- kvalitet voda rijeke Veruše, naročito na mjestima ispuštanja otpadnih voda, nakon prolaska kroz sistem za prečišćavanje, najmanje četiri puta godišnje, tokom svih godišnjih doba i pri različitim

vodostajima. Isto tako neophodno je pratiti kvalitet otpadnih voda nakon prolaska kroz sistem za prečišćavanje, najmanje četiri puta godišnje,

- kvaliteta zemljišta, u zavisnosti od konačnog obima planiranih djelatnosti koje će biti realizovane na predmetnom prostoru,
- kvalitet vazduha, naročito na lokacijama u neposrednoj blizini saobraćajnica, kao i na graničnim lokacijama predmetnog područja, uzimajući u obzir pravac duvanja dominantnih vjetrova, kako bi se spriječili odnosno ublažili potencijalni negativni uticaji na susjedna područja,
- kvalitet zelenih površina,
- drugih elemenata životne sredine i / ili parametara / indikatora stanja za koje se nađe opravdanje za uključivanje u Program monitoringa (npr. buka).

11. ZAKLJUCNA RAZMATRANJA

Osnovni cilj izrade i realizacije lokalne studije lokacije „Veruša“ odnosi se na održivu valorizaciju prirodnih potencijala ovog prostora, kroz unaprjeđenje postojeće turističke ponude, čime se želi povećati stopa ekonomskog razvoja područja, bolja socijalna organizacija lokalnog stanovništva i unaprijediti životni standard. Kako bi se ostvarili zacrtani ciljevi, planskim dokumentom predviđena je rekonstrukcija postojećih i izgradnja novih turističko-rekreativnih sadržaja i unaprjeđenje postojeće saobraćajne, vodovodne i komunalne infrastrukture.

Kroz izradu izvještaja o strateškoj procjeni uticaja na životnu sredinu lokalne studije lokacije „Veruša“, između ostalog, sagledano je stanje segmenata životne sredine obuhvaćenog područja, mogući uticaji realizacije LSL na njihov kvalitet i shodno tome definisane odgovarajuće mjere prevencije i ublažavanja negativnih uticaja. Uzimajući u obzir planirane zahvate, njihovu prirodu i obim, može se zaključiti da realizacija istih neće dovesti do ugrožavanja postojećih prirodnih kapaciteta područja obuhvaćenog lokalnom studijom lokacije „Veruša“.

U okviru ovog postupka, identifikovani su i određeni problemi na predmetnom području, poput degradacije lokalnog pejzaža (u području naselja zbog spontane – nekontrolisane izgradnje uglavnom manjih objekata), smanjenja površina pokrivenih tipičnom vegetacijom bukve (u području oko predmetne zone obuhvata), zagađenja tla čvrstim otpadom (u zoni obuhvata, pored vodotoka), zagušenja lokalnih saobraćajnica (u cijelom području, posebno u toku ljetnje turističke sezone), nedostatka pitke vode u ljetnim mjesecima (u naselju) i dr.

U izvještaju o strateškoj procjeni uticaja, prepoznati su relevantni opšti i posebni ciljevi zaštite životne sredine. Polazište za identifikaciju opštih ciljeva zaštite životne sredine koji su od značaja za Lokalnu studiju lokacije „Veruša“ nalazimo u stanju segmenata životne sredine planskog područja, uzimajući u obzir vrstu i obim planiranih zahvata u okviru istog, a sve posmatrano u kontekstu relevantnog zakonskog i strateškog okvira u oblasti zaštite životne sredine. U tom smislu, kao opšti ciljevi, prepoznati su sljedeći:

- Unaprjeđenje kvaliteta segmenata životne sredine
- Održivi razvoj predmetnog područja, koji podrazumjeva poštovanje prirodnih karakteristika i zakonitosti,
- Uspostavljanje sistema sprječavanja i kontrole zagađivanja.

Nadovezujući se na navedeno polazište, kao posebni ciljevi zaštite životne sredine koji su od značaja za LSL “Veruša” identifikovani su sljedeći:

- održiv način korišćenja prostora, u smislu proširenja i revitalizacije postojećih turističkih kapaciteta u mjeri koja neće narušiti postojeći kvalitet segmenata životne sredine;
- zaštita i očuvanje kvaliteta voda;
- zaštita i očuvanje kvaliteta vazduha;
- uspostavljanje adekvatnog sistema za tretman otpadnih voda;
- zaštita, sanacija i unaprjeđenje stanja izvornih zelenih površina;
- očuvanje i poboljšanje pejzažnih karakteristika;
- uspostavljanje usaglašenog i racionalnog odnosa saobraćajnih i poslovnih struktura i postojećeg prirodnog kapaciteta predmetnog područja;
- unaprjeđenje kvaliteta života žitelja ovog prostora.

Imajući u vidu da je predmetnom studijom lokacije predviđeno, između ostalog, uspostavljanje savremenog sistema za prečišćavanje otpadnih voda i unaprjeđenje komunalne infrastrukture, koja će doprinijeti poboljšanju uslova za odgovarajući tretman otpada, zatim revitalizacija sistema vodosnabdjevanja i očuvanje i unaprjeđenje sistema zelenih površina, ocjenjeno je da je varijanta koja podrazumjeva donošenje predmetnog planskog dokumenta, povoljnija u odnosu na varijantu da isti ne bude realizovan, posmatrano sa aspekta očuvanja kvaliteta životne sredine i života žitelja ovog područja.

Da bi se eventualni negativni uticaji na okolinu sveli na najmanju moguću mjeru neophodno je dosledno i kontinuirano sprovoditi predviđene mjere za njihovo sprječavanje i ograničavanje, kao i monitoring segmenata životne sredine.

Shodno pozitivnoj zakonskoj regulativi, treba istaći da će, uticaji pojedinačnih projekata koji će biti realizovani u okviru predmetnog planskog dokumenta, biti tretirani u okviru procedura procjene uticaja na životnu sredinu, u skladu sa prirodom i obimom svakog od njih pojedinačno.